

Rodina - zdravie – choroba

Family – Health - Disease

Publikácia vyšla s podporou Katolíckej univerzity v Ružomberku, Fakulty zdravotníctva

Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulty humanitních studií

Universytet medyczny im. Piastów Śląskich we Wrocławiu
Wydział Nauk o Zdrowiu

Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego,
Wydział Lekarski i Nauk o Zdrowiu

Slovenskej komory sestier a pôrodných asistentiek,

Vedeckí garanti medzinárodnej vedeckej konferencie

doc. PhDr. Mgr. Helena Kadučáková, PhD. (Slovensko)

Grażyna Dębska, PhD (Poľsko)

PhDr. Pavla Kudlová, PhD. (Česká republika)

PhDr. Mariola Seń, PhD (Poľsko)

Rodina – zdravie - choroba
Family – Health - Disease

Zborník abstraktov z medzinárodnej vedeckej konferencie

Mária Novyzedláková, Helena Kadučáková

Ružomberok 2022

© VERBUM – vydavateľstvo KU

Zostavovateľ

Mária Novyzedláková, Helena Kadučáková

Edičná rada

prof. MUDr. Anton Lacko, CSc., predseda
prof. zw. Dr. hab. n. med. Stanislaw Gluszek
prof. MUDr. Vasil Hricák, CSc.
prof. MUDr. Vladimír Krčméry, DrSc.
prof. UJK Dr. hab. Grażyna Nowak-Starz
doc. PhDr. Jana Boroňová, PhD.
prof. MUDr. Anna Lesňáková, PhD.
doc. PhDr. Vladimír Littva, PhD., MPH
doc. MUDr. Milan Minarik, PhD.
doc. PhDr. Eva Morovicsová, PhD.
doc. MUDr. Ivan Solovič, CSc.
doc. RNDr. Soňa Hlinková, PhD.
PhDr. Mgr. Mariana Magerčiaková, PhD., MPH, MBA

Recenzenti

PhDr. Mgr. Mariana Magerčiaková, PhD., MPH, MBA (Slovensko)
PhDr. Anna Krátká, Ph.D. (Česká republika)
Irena Milaniak Prof. uczelni dr hab. (Poľská republika)

Sadzba

Ing. Ján Svorad

Uverejnené články neprešli jazykovou korektúrou. Za jazykovú stránku zodpovedajú
v plnom rozsahu autori článkov

VERBUM – vydavateľstvo Katolíckej univerzity v Ružomberku
Hrabovská cesta 5512/1A, 034 01 Ružomberok
<http://ku.sk>, verbum@ku.sk, tel. +42144 430 46 93 kl. 308

ISBN 978-80-561-0989-2

OBSAH

Ocena korelacji wad zgryzu oraz zaburzeń stabilności posturalnej u dorosłych	7
Aktuální a domnělá znalost diabetu u sester pracujících na lůžkových odděleních	10
Rola edukacyjna pielęgniarki w opiece nad dzieckiem ze świeżo rozpoznaną cukrzycą typu 1	12
Rodina ako miesto podpory zdravotnej gramotnosti a zdravotných návykov v kontexte ošetrovateľstva	14
Rola wolontariatu i rodziny w opiece paliatywno-hospicyjnej oraz w opiece nad osobą przewlekle chorą	16
Przykład koordynowanej opieki - studium pacjenta onkologicznego.....	19
Vplyv inkontinencie moču na kvalitu života seniorov	21
Opieka nad pacjentką z chorobą gauchera w warunkach domowych	23
The Quality of Life of Children With Epilepsy and the Impact of the Disease on the Family Functioning	25
Sestry a jejich rodiny v době pandemie COVID-19	26
Opieka nad pacjentem po zabiegu transplantacji serca – studium przypadku	28
Nutričný skrining u pacientov po cievnjej mozgovej príhode	31
Czynniki wpływające na jakość życia kobiet po mastektomii	33
Promocja i profilaktyka zdrowia w wykonaniu studentów kierunku pielęgniarstwa Państwowej Wyższej Szkoły Wschodnioeuropejskiej w Przemysłu	35
Pripravenosť zdravotníkov na poskytovanie pomoci obetiam domáceho násilia	37
Specyfika opieki pielęgniarskiej nad pacjentem w stanie zagrożenia życia	39
Wiarygodność klinicznej oceny łopatki oraz skuteczność ćwiczeń ukierunkowanych na poprawę funkcji łopatki w nieatletycznej populacji z bólem barku.....	41
Zdravotná gramotnosť v súvislosti s COVID-19	43
Rozpowszechnienie i wybrane uwarunkowania stosowania suplementów diety wśród osób po 60 roku życia.....	45
Blended mobility seniorov troch krajín v rámci medzinárodného projektu ASEB	47
Działania młodych kobiet podejmowane w ramach profilaktyki raka piersi	49
Vedomosti a postoje adolescentov k prevencii mužského reprodukčného zdravia	51
Wiedza i postawy pacjentów placówek medycznych na terenie podhala i nowego sącza wobec szczepienia przeciw COVID-19.....	53

Využitie NTH terapie u post-covidoveho pacienta po umelej pľúcnej ventilácii s verifikáciou variability srdcovej frekvencie	55
ICNP® Concept Mapping in the Nursing Process - Theory and Practice	58
Quality of Life, Depressive Symptoms, and Perceived Stress Among Lvad Recipients and Their Caregivers	59
Symptómy klimaktéria a ich zvládanie alternatívnymi metódami	61
Występowanie zjawiska otyłości w grupie mieszkańców powiatu Przemyskiego	63
Delirium pooperacyjne z perspektywy personelu medycznego i rodziny pacjenta	65
Vzťah medzi emocionálnou inteligenciou a sebaúctou u študentov ošetrovateľstva.....	67
Opieka nad pacientem niedożywionym w przebiegu wielochorobowości	69
Výživa a pohybová aktivita v interdisciplinárnej starostlivosti o krehkých seniorov.....	71
Knowledge and Attitudes of Patients in Medical Facilities in the Area of Podhale and Nowy Sącz Regarding COVID-19 Vaccination.....	74
Čekání jako aspekt kvality poskytované péče.....	75
Ambulatorijne postępowanie fizjoterapeutyczne po przebytym COVID 19	77
Stres zawodowy a satysfakcja z pracy pielęgniarek pracujących w oddziałach zakaźnych podczas pandemii SARS-COV-2	79
Ovplyvnila infekcia COVID-19 dojčenie?.....	81
Kontrola motoryczna i jakość wzorców ruchowych a występowanie zespołów bólowych dolnego odcinka kręgosłupa u osób młodych o różnym poziomie aktywności.....	83
Význam nutričnej starostlivosti u rizikových pacientov v onkológii.....	86
Symulacja zmiany opatrunku na ranie owrzodzeniowej u pacjenta geriatrycznego w środowisku domowym	89
The Quality and Level of Life Satisfaction of Patients Undergoing Dialysis Therapy	91
Stigmatization: Devaluation and Discrimination of People Suffering from Mental Illnesses in Different Cultures.....	93
Fatum COVID-19 pozitívnej rodičky	94
Ocena wpływu jednorazowego masażu tkanek głębokich mięśni kulszowo-goleniowych na ruchomość kręgosłupa lędźwiowego oraz zmiany aktywności bioelektrycznej mięśni.....	96
Caring for a Patient With Nosocomial Pneumonia - a Case Study	98
REGISTER AUTOROV	99

**OCENA KORELACJI WAD ZGRYZU ORAZ ZABURZEŃ STABILNOŚCI
POSTURALNEJ U DOROSŁYCH**
*ASSESSMENT OF THE CORRELATION BETWEEN DENTAL MALOCCLUSION AND
POSTURAL STABILITY DISORDERS IN ADULTS*

Monika Nowak¹, Joanna Golec², Aneta Wieczorek³

¹Andrzej Frycz Modrzewski Kraków University, Faculty of Medicine and Health Sciences,
Kraków, Poland

²Bronisław Czech Academy of Physical Education, Clinical Rehabilitation Division, Motor
Rehabilitation Department, Kraków, Poland

³Department of Prosthodontics and Orthodontics, Dental Institute Faculty of Medicine,
Jagiellonian University Medical College, Kraków, Poland

Streszczenie

Celem prezentowanych badań była ocena wpływu przednio-tylnych wad zgryzu na poziom zaburzeń w obrębie narządu ruchu, ze szczególnym uwzględnieniem stabilności posturalnej u osób dorosłych.

Metodyka. Do badań zakwalifikowano 90 osób, pomiędzy 18 a 35 rokiem życia, przydzielonych do trzech grup, w zależności od rodzaju zgryzu. Grupa P składała się z 30 osób (19 kobiet i 11 mężczyzn) z III klasą Angle'a (przodozgryzem), grupa T z 30 osób (16 kobiet i 14 mężczyzn) z II klasą (tyłozgryzem), a grupa K - 30 osób (17 kobiet i 13 mężczyzn) z I klasą (zgryz prawidłowy). Procedura badawcza obejmowała kliniczną ocenę zgryzu, przeprowadzoną przez stomatologa, w celu zakwalifikowania osób z I, II i III klasą Angle'a oraz badanie czynnościowe narządu żucia z wykorzystaniem standaryzowanego protokołu klinicznego - RDC/TMD. Druga część badania obejmowała badanie posturograficzne obunóż i jednonóż, przeprowadzone na platformie stabilometrycznej (FreeMED Base) z kontrolą i bez kontroli wzroku oraz analizę przemieszczenia środka ciężkości ciała.

Wyniki. Tendencję do przesunięcia środka ciężkości ciała ku przodowi wykazały osoby z II klasą Angle'a, a w tył badani z klasą I i III ($p < 0,001$). Osoby z wadami zgryzu wykazały się istotnie wyższymi parametrami stabilograficznymi (długością ścieżki i średnią szybkością przemieszczeń CoP, powierzchnią elipsy) w trakcie stania obunóż, przy oczach otwartych

i zamkniętych oraz w trakcie próby jednonóż przy oczach otwartych ($p < 0,05$). Szczególne różnice obserwuje się u osób z klasą I i III, gdzie niezależnie od stopnia trudności zadania ruchowego i kontroli wzroku, osoby z przodozgrzyzem wykazują większe i szybsze fluktuacje środka ciężkości ciała ($p < 0,05$).

Wnioski. Osoby z wadami zgryzu odznaczają się gorszą stabilnością posturalną w porównaniu do osób ze zgryzem prawidłowym. Prawidłowa okluzja jest istotnym elementem, mającym wpływ na utrzymanie równowagi funkcjonalnej całego ciała.

Słowa klucze: Wady zgryzu. Stabilność posturalna. CoP. Posturografia.

Abstract

The aim of the study was to assess the influence of antero-posterior malocclusion on the level of musculoskeletal disorders, with particular focus on postural stability in adults.

Methods. 90 people aged 18 to 35 were qualified for the study, divided into three groups depending on the type of occlusion. Group P consisted of 30 people (19 women and 11 men) who were found to have Class III occlusion according to the Angle's classification (undershot). Group T consisted of 30 people (16 women and 14 men) with Class II (overshot). Group K - 30 people (17 women and 13 men) with Angle's Class I (correct bite). The research procedure included a dental examination performed by a dentist to qualify people with Angle Class I, II and III, and a functional examination of the masticatory system using a standardized clinical protocol - RDC/TMD. The second part of the study included posturographic analysis during the tests on one leg and two legs, performed on a stabilometric platform (FreeMED Base) with and without visual control and analysis of the body's center of gravity displacement.

Results. A tendency to shift the center of gravity forward is shown by people with Class II Angle, and the shift of CoP backwards was observed in subjects with Class I and III ($p < 0,001$). Persons with malocclusion showed significantly higher stabilographic parameters (path length and mean CoP displacement velocity, ellipse area) while standing on both legs, with eyes open and closed, and during the single-leg test with eyes open ($p < 0,05$). Particular differences are observed in people with Classes I and III, where, regardless of the degree of difficulty of the motor task performed during eye control, and also in the absence thereof, people with undershot exhibit greater and faster fluctuations in the body's center of gravity ($p < 0,05$).

Conclusions. People with malocclusion exhibit worse postural stability compared to people with normal bite. Proper occlusion is an essential element in maintaining the functional balance of the entire body.

Keywords: Malocclusion. Postural stability. CoP. Posturography.

**AKTUÁLNÍ A DOMNĚLÁ ZNALOST DIABETU U SESTER PRACUJÍCÍCH NA
LŮŽKOVÝCH ODDĚLENÍCH**

*ACTUAL AND PERCEIVED KNOWLEDGE OF DIABETES AMONGST NURSES AT
INPATIENT DEPARTMENTS*

Pavla Kudlová¹, Ilona Kočvarová²

¹Ústav zdravotnických věd Fakulty humanitních studií Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně,
Česká republika

²Centrum výzkumu Fakulty humanitních studií Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně,
Česká republika

Abstrakt

Úvod: Sestry jsou zodpovědné za každodenní péči o osoby s diabetes melitus (dále DM) v nemocničním prostředí. Nedostatečná znalost diabetu může mít dopad na kvalitu poskytované ošetrovatelské péče.

Cíl práce: Zhodnotit aktuální i domnělou znalost diabetu u sester na lůžkových odděleních.

Design: Průřezová studie technikou dotazníku, realizovaná od listopadu do prosince 2019.

Soubor, metodika: Registrované všeobecné sestry pracující v lůžkových zdravotnických zařízeních v ČR. Znalostní dotazník obsahoval standardizovaný znalostní test o DM (revDKT), 10 polootevřených položek vlastní konstrukce a škálu (25 položek) zaměřenou na sebehodnocení v ošetrovatelské péči o osoby s DM. K analýze dat byla použita deskriptivní a regresní analýza v explorativním režimu.

Výsledky, diskuze: Studie se dobrovolně zúčastnilo 593 registrovaných sester (průměrný věk 39 ± 10). Jejich znalosti odpovídají průměrné 57% úspěšnosti ve znalostním testu. Celková úroveň znalostí pozitivně koreluje s celkovou úrovní sebehodnocení, specializací sester, délkou jejich praxe a úrovní dosaženého vzdělání.

Závěr: Sestry pracující v nemocnicích mají mnoho rezerv ve znalostech diabetu a ošetrovatelské péče. Tato studie prokazuje potřebu cílených vzdělávacích aktivit v oblasti managementu diabetu pro sestry pracující v lůžkových zařízeních pro zajištění kvalitní a bezpečné péče o pacienty s DM.

Klíčová slova: Diabetes mellitus. Všeobecná sestra. Lůžková péče. Znalosti. Sebehodnocení.

Abstract

Introduction: Nurses bear responsibility for the daily care of persons with diabetes within the hospital environment. Insufficient knowledge of diabetes may impact on quality and safety for the hospitalized patient with diabetes.

Objectives: to evaluate both actual and perceived knowledge of diabetes amongst nurses at inpatient departments.

Design: Cross-sectional study that was carried out in November and December 2019.

Methods: Settings and participants: registered nurses working in inpatient medical facilities in the Czech Republic. A knowledge questionnaire incorporating a standardized diabetes knowledge test (revDKT); 10 semi-open items focused on nursing care in diabetology and 25 scale items focused on self-assessment in nursing care for people with diabetes was designed. Descriptive and regression analysis in an exploratory regime was used to analyze the data.

Results, discussion: The study was voluntarily attended by 593 registered nurses (average age of 39 ± 10). Their knowledge corresponds to an average 57% success rate in the test. The overall level of knowledge is positively correlated with the overall level of self-assessment, specialization of nurses, length of their practice, and the level of education attained.

Conclusion: Nurses working in hospitals have a lot of gaps in their knowledge of diabetes and its care. This study demonstrates the need for targeted educational activities in the area of diabetes management for nurses working in inpatient facilities in order to secure safe care for patients with diabetes.

Keywords: Diabetes mellitus. Registered nurse. Inpatient care. Knowledge. Self-assessment.

**ROLA EDUKACYJNA PIEŁĘGNIARKI W OPIECE NAD DZIECKIEM ZE ŚWIEŻO
ROZPOZNANĄ CUKRZYCĄ TYPU 1**
*THE EDUCATIONAL ROLE OF THE NURSE IN CARING FOR A CHILD WITH NEWLY
DIAGNOSED TYPE 1 DIABETES*

Iwona Klisowska¹, Kinga Ziarnik², Mariola Sen¹, Anna Rozensztrauch¹,
Barbara Grabowska¹

¹Faculty of Health Sciences, Wrocław Medical University, Wyb. Ludwika Pasteura 1,
50-367 Wrocław, Poland

²Graduate of the Wrocław Medical University

Abstract

Contribution. Over the past several decades, there has been an increase in the incidence of type 1 diabetes mellitus worldwide. Patients who present to outpatient clinics or pediatric hospitals with symptoms of diabetes mellitus are in various clinical states, and their symptoms are dependent on metabolic disturbances associated with insulin deficiency. In addition to pharmacology, self-monitoring of glycemic levels and education are part of the treatment of type 1 diabetes.

Aim of the study. The purpose of the study was to determine the educational role of the nurse in the care of a child with newly diagnosed type 1 diabetes mellitus. Important elements of the study were the analysis of the case, the course of treatment and educational activities, and the presentation of aspects of the disease for the patient and his family.

Material and methods. The subject of the study was the case analysis and nursing process of a pediatric patient with newly diagnosed type 1 diabetes mellitus. The method that was used was an individual case study using the nursing process.

Results. The boy O.J., aged 14 years 8 months, was admitted to the hospital on 8.11.2021 to the Pediatric Department where he was diagnosed with Insulin-dependent Diabetes Mellitus (with ketoacidosis). The boy was in poor general condition, with a glycemic level of 768 mg/dl, blood pH - 7.319, hemoglobin 14.3g/dl, severe dehydration, thirst, electrolyte disturbances, weight loss of about 8 kg and impaired consciousness. This was his first hospital stay. The child and parents were accompanied by great anxiety and fear. Pharmacotherapy

was implemented and education of the patient and parents. The main nursing problem appeared to be the patient's knowledge and skill deficit regarding self-control and anxiety . To a lesser extent, the patient complained of complaints of thirst, dry mouth and nocturia

Conclusion. 1 The educational role of the nurse is an essential part of the care of a child with type 1 diabetes, with attention to the individualized approach and needs of the patient adapted to his age and abilities, as well as to the needs of his caregivers. Diabetes education should be carried out in a way that is attractive to the adolescent, so that he/she perceives the treatment positively and willingly participates in it.

2.The adolescent patient with newly diagnosed type 1 diabetes mellitus may experience limitations in daily life related to the diagnosis of the disease, so nursing care should focus on understanding the psychosocial context of the disease.

3. educating and supporting the parents of a child with diabetes is a key element in the patient's metabolic equilibrium, hence involving the parents and forming a bond with them is the basis of the child's diabetes management.

Keywords: Diabetes mellitus. Child. Education.

**RODINA AKO MIESTO PODPORY ZDRAVOTNEJ GRAMOTNOSTI
A ZDRAVOTNÝCH NÁVYKOV V KONTEXTE OŠETROVATEĽSTVA**
*THE FAMILY AS A PLACE OF SUPPORT FOR HEALTH LITERACY
AND HEALTH HABITS IN THE CONTEXT OF NURSING*

Mariana Magerčiaková¹, Marcela Ižová¹, Mária Novosedláková¹, Katarína Zrubáková¹,
Mária Šupínová²

¹Katolícka univerzita v Ružomberku, Fakulta zdravotníctva, Katedra ošetrovateľstva

²Slovenská zdravotnícka univerzita v Bratislave, Fakulta zdravotníctva SZU so sídlom
v Banskej Bystrici, Katedra ošetrovateľstva

Abstrakt

Úvod: Rodina je primárna sociálna skupina. V každej rodine sa vytvárajú špecifické spôsoby zvládania úloh a riešenia problémov, ktoré sú ovplyvnené systémom presvedčení, názorov a interakcií jej jednotlivých členov aj rodiny ako celku. Rodina výrazne determinuje zdravotnú gramotnosť a zdravotné návyky všetkých jej členov.

Materiál a metodika: Cieľom príspevku je charakterizovať zdravotnú gramotnosť a zdravotné návyky, poukázať na ich determinanty v rodinnom prostredí a sumarizovať prehľad intervencií na podporu zdravotnej gramotnosti a správnych zdravotných návykov v rodine, predovšetkým v kontexte ošetrovateľstva.

Záver: Rizikové faktory správania spolu s environmentálnymi rizikovými faktormi sú zodpovedné takmer za polovicu všetkých úmrtí na Slovensku. Mnohým príčinám úmrtí sa dá predísť alebo ich liečiť. Na elimináciu týchto príčin má výrazný vplyv aj úroveň zdravotnej gramotnosti a zdravotných návykov, ktorých základ sa tvorí v rodine.

Kľúčové slová: Rodina. Zdravotná gramotnosť. Zdravotné návyky. Ošetrovateľstvo. Sestra.

Abstract

Introduction: The family is the primary social group. In each family, specific ways of handling tasks and solving problems are created, which are influenced by the system of

beliefs, opinions and interactions of its individual members and the family as a whole. The family significantly determines the health literacy and health habits of all its members.

Material and methodology: The aim of the article is to characterize health literacy and health habits, point out their determinants in the family environment and summarize an overview of interventions to support health literacy and proper health habits in the family, especially in the context of nursing.

Conclusion: Behavioral risk factors together with environmental risk factors are responsible for almost half of all deaths in Slovakia. Many causes of death can be prevented or treated. The level of health literacy and health habits, the basis of which is formed in the family, also has a significant impact on the elimination of these causes.

Keywords: Family. Health literacy. Health habits. Nursing. Nurse.

**ROLA WOLONTARIATU I RODZINY W OPIECE PALIATYWNO-HOSPICYJNEJ
ORAZ W OPIECE NAD OSOBĄ PRZEWLEKLE CHORĄ**
*THE ROLE OF VOLUNTEERING AND THE FAMILY IN PALLIATIVE AND HOSPICE
CARE AND IN CARING FOR A CHRONICALLY ILL PERSON*

Alicja Kłos, Bogusława Burek

Instytut Ochrony Zdrowia, Państwowa Wyższa Szkoła Techniczno-Ekonomiczna im.
Ks. B. Markiewicza, Jarosław

Streszczenie

Wprowadzenie: W cywilizowanych społeczeństwach, w tym w Polsce, choroby przewlekłe są główną przyczyną zgonów pacjentów. Opieka paliatywna to opieka zespołowa, wielodyscyplinarna i dynamiczna, skupiająca się na przewlekle chorym pacjencie i jego rodzinie. Każda choroba, zwłaszcza przewlekła, wymaga od pacjenta i jego rodziny dużej determinacji i siły w radzeniu sobie z codziennymi problemami. W takich okolicznościach pacjenci i ich bliscy często potrzebują skutecznego (niemedycznego) wsparcia i pomocy w radzeniu sobie ze skutkami choroby. Pacjenci hospicjum stają przed trudną ścieżką, na końcu której są wreszcie sami, ale zanim to nastąpi, najczęściej potrzebują własnego towarzysza, przyjaciela i rodziny. Dlatego wolontariusze i rodzina odgrywają tak ogromną rolę w opiece nad chorymi u kresu życia.

Cel badań: Celem badania jest ocena roli wolontariatu w opiece paliatywnej i hospicyjnej.

Material i metody: Przebadano 105 wolontariuszy. Badania były całkowicie anonimowe. W badaniu wykorzystano metodę sondażu diagnostycznego, techniką był kwestionariusz a narzędziem ankieta.

Wyniki: Najliczniejszą grupą wolontariuszy były kobiety. Chęć pomocy innym jest głównym powodem, dla którego respondenci zostają wolontariuszami (81,9%). Praca wolontariuszy była postrzegana przez respondentów jako pomoc w czynnościach pielęgnacyjnych (59,0%), rzadziej towarzyszenie chorym w ich ostatniej drodze życia (27,6%), W opiece nad chorymi przebywającymi w hospicjum wolontariuszom największą trudność sprawiały rozmowy o śmierci i umieraniu (50,5%). Praca wolontariuszy z pacjentami przebywającymi w hospicjum była dla nich utrudniona ze względu na bezradność (75,2%) i cierpienie pacjentów (62,9%). Praca z osobami przewlekle chorymi zmieniła nastawienie do śmierci u 84,8% wolontariuszy. Podczas pobytu w hospicjum

wolontariusze najczęściej odczuwali lęk (42,9%), w mniejszym stopniu spokój (28,6%), radość (23,8%) i strach (23,8%).

Wnioski: W czasach pandemii wolontariusze wspierają przewlekle chorych i są potrzebni w opiece nad chorymi. Wolontariusze najczęściej decydują się zostać wolontariuszami, ponieważ chcą pomagać innym. Najtrudniejszą rzeczą w pracy z chorymi jest mówienie o śmierci. Wolontariusze najczęściej wykonują czynności pielęgnacyjne i rozmawiają z chorymi. Najtrudniejsze dla wolontariuszy były cierpienia i bóle chorych.

Słowa kluczowe: Wolontariat. Rodzina. Opieka hospicyjna. Cierpienie. Śmierć.

Abstract

Introduction: In civilized societies, including Poland, diseases chronic ones are the main cause of death among patients. Palliative care is a team, multidisciplinary and dynamic care that focuses on the chronically ill patient and his family. Each disease, especially a chronic one, requires a lot of determination and strength from the patient and his family in dealing with everyday problems. In such circumstances, patients and their relatives often need effective (non-medical) support and assistance in coping with the effects of the disease. Hospice patients face a difficult path, at the end of which they are finally alone, but before that happens, they most often need their own companion, friend and family. That is why the volunteers and the family play such a huge role in caring for the sick at the end of life.

Aim of the study: The aim of the study is to assess the role of volunteering in palliative and hospice care.

Materials and methods: 105 volunteers were surveyed. The research was completely anonymous. The study used the method of diagnostic survey, the technique was a questionnaire, and the tool was a questionnaire.

Results: Women were the most numerous group of volunteers. The willingness to help others is the main reason why respondents volunteer (81.9%). The work of volunteers was perceived by the respondents as assistance in nursing activities (59.0%), less often accompanying the sick in their last way of life (27.6%). 50.5%). The work of volunteers with patients staying in the hospice was difficult for them due to the helplessness (75.2%) and suffering of patients (62.9%). Working with chronically ill people changed the attitude to death in 84.8% of volunteers. While staying in the hospice, the volunteers experienced most often anxiety (42.9%), and to a lesser extent peace (28.6%), joy (23.8%) and fear (23.8%).

Conclusions: In times of a pandemic, volunteers support the chronically ill and are needed in caring for the sick. Volunteers most often decide to become a volunteer because they want to help others. The most difficult thing in working with sick people is talking about death. Volunteers most often perform nursing activities and talk to the sick. The suffering and pain of the sick were the most difficult for the volunteers.

Keywords: Volunteer. Family. Hospice care. Suffering. Death.

PRZYKŁAD KOORDYNOWANEJ OPIEKI - STUDIUM PACJENTA
ONKOLOGICZNEGO
EXAMPLE OF COORDINATED CARE - ONCOLOGICAL PATIENT STUDY

Edyta Guty^{1,2}, Małgorzata Kulas¹, Agnieszka Chlebuś¹

¹Zakład Pielęgniarstwa, Instytut Nauk Społecznych i Ochrony Zdrowia, Państwowa Wyższa Szkoła Wschodnioeuropejska w Przemyślu

²Zakład Pielęgniarstwa, Państwowa Uczelnia Zawodowa im. Stanisława Tarnowskiego w Tarnobrzegu

Streszczenie

Wstęp. Amerykańskie Towarzystwo Geriatryczne definiuje opiekę skoncentrowaną na osobie jako opiekę identyfikującą wartości i preferencje jednostek, które, po ich zidentyfikowaniu, kierują wszystkimi aspektami opieki zdrowotnej, wspierając realistyczne cele zdrowotne i życiowe

Cel pracy. Celem niniejszej pracy jest przedstawienie przykładu opieki nad pacjentem z rozpoznaną chorobą onkologiczną, w oparciu o system ochrony zdrowia i opieki społecznej.

Materiał i metoda. Jako metodę badawczą w niniejszej pracy użyto studium przypadku pacjenta lat 69, z rozpoznanym nowotworem płuc, mieszkającego samotnie.

Wyniki. Obejmując opieką koordynowaną pacjenta określono jego potrzeby zdrowotne na podstawie wywiadu oraz oceny stopnia sprawności funkcjonalnej za pomocą skali ADL i IADEL, oceny sprawności poznawczej – MMSE, oceny funkcjonalności mieszkania a także wydolności opiekuńczej rodziny, otoczenia pacjenta.

Wnioski. Zastosowanie koordynowanej opieki nad pacjentem daje mu możliwość pozostania w swoim środowisku domowym oraz poprawia jego jakość życia.

Abstract

Contribution. The American Geriatric Society defines person-centered care as care that identifies the values and preferences of individuals who, once identified, guide all aspects of health care, supporting realistic health and life goals.

Objective. The aim of this paper is to present an example of care for a patient with a diagnosed oncological disease, based on the health and social care system.

Material and method. The research method, used in the study was of a patient aged 69, with diagnosed lung cancer, living alone.

Results. When providing coordinated care, the patient's health needs were determined on the basis of an interview and assessment of the degree of functional fitness using the ADL and IADEL scales, cognitive performance assessment – MMSE, assessment of home functionality as well as the care capacity of the family and the patient's environment.

Conclusion. The use of coordinated patient care gives them the opportunity to stay in their home environment and improves their quality of life.

Keywords: Oncological patient. Assessment. Coordinated care.

VPLYV INKONTINENCIE MOČU NA KVALITU ŽIVOTA SENIOROV

THE IMPACT OF URINARY INCONTINENCE ON THE QUALITY OF LIFE OF SENIORS

Jozef Babečka

Katolícka univerzita v Ružomberku, Fakulta zdravotníctva

Abstrakt

Cieľ: Cieľom štúdie bolo zistiť vplyv inkontinencie moču (UI) na kvalitu života (QoL) staršej populácie na Slovensku.

Súbor a metóda: Realizovaná prierezová štúdia s použitím náhodnej vzorky 150 seniorov s diagnózou inkontinencia moču, kde bol distribuovaný štandardizovaný dotazník ICIQ-SF [International Consultation on Incontinence Questionnaire] s 33 doplnujúcimi otázkami, štyri z nich pochádzali z dotazníka King's Health Questionnaire (KHQ) pre cieľovú populáciu.

Výsledky: Celkovo sa na výskume podieľalo 124 probandov (miera odpovedí 83 %), z ktorých 62,9 % tvorili ženy. Priemerný vek probandov zastával hodnotu 71,9 ($\pm 7,8$). „Stredné“ a „závažné“ skóre ICIQ predstavovalo 78 (62,9 %) a 32 (25,8 %). Existovala významná súvislosť medzi závažnosťou UI skóre ICIQ a zvyšujúcim sa BMI, nočnou diurézou, infekciou močových ciest a respiračnými ochoreniami. 36,3 % účastníkov nehľadalo nijakú pomoc z dôvodu mylných predstáv o UI a starnutí, nedostupnosti liečby a z tabuizovania témy inkontinencie moču. Účastníci trpeli obmedzeniami z dôvodu inkontinencie moču v sociálnej sfére života v (36,3 %), UI mala taktiež negatívny vplyv na ich fyzickú aktivitu (18,5 %), osobnú hygienu (21,8 %) a vlastnú sebaúctu (32,3 %).

Záver: Inkontinencia moču (UI) je znepokojujúcim problémom u starších seniorov. Vysoké percento seniorov nevyhľadávajú pomoc. V dôsledku toho sme odporučili zvýšiť povedomie o inkontinencii moču, kvalite života, mylných predstavách a povzbudiť ich, aby prekonalí svoje zábrany a vyhľadali odbornú pomoc.

Kľúčové slová: Inkontinencia moču. Pacient. Senior. Kvalita života.

Abstract

Objective: The aim of the study was to determine the impact of urinary incontinence (UI) on the quality of life (QoL) of the elderly population in Slovakia.

Material and methods: A cross-sectional study was conducted using a random sample of 150 seniors of both sexes, where a standardized ICIQ-SF [International Consultation on Incontinence Questionnaire] with 33 additional questions, four of which came from the King's Health Questionnaire (KHQ) for the target population.

Results: A total of 124 elderly participants participated in the research (83% response rate), of which 62.9% were women. The average age was 71.9 (± 7.8). "Moderate" and "severe" ICIQ scores were 78 (62.9%) and 32 (25.8%), respectively. There was a significant association between ICIQ UI score severity and increasing BMI, nocturnal diuresis, urinary tract infection, and lung disease. 36.3% of participants did not seek any help due to misconceptions about UI and aging, unavailability of treatment, and the taboo topic of urinary incontinence. The participants suffered from restrictions due to urinary incontinence in the social sphere of life in (36.3%), UI also had a negative impact on their physical activity (18.5%), personal hygiene (21.8%) and their own self-esteem (32.3 %).

Conclusion: Urinary incontinence (UI) is a worrisome problem in the elderly. A high percentage of seniors do not seek help. As a result, we recommended raising awareness of urinary incontinence, quality of life, misconceptions and encouraging them to overcome their inhibitions and seek professional help.

Keywords: Urinary incontinence. Patient. Senior. Quality of life.

OPIEKA NAD PACJENTKĄ Z CHOROBA GAUCHERA W WARUNKACH DOMOWYCH

CARE FOR A PATIENT WITH GAUCHER DISEASE AT HOME

Marta Jurkiewicz, Patrycja Trojnar, Justyna Rocka

¹Zakład Pielęgniarstwa, Instytut Nauk Społecznych i Ochrony Zdrowia, Państwowa Wyższa Szkoła Wschodnioeuropejska w Przemyślu

Streszczenie

Wstęp. Choroba Gauchera jest ultrarazadką chorobą genetyczną. Jej objawy to małopłytkowość, anemia, powiększenie śledziony i/lub wątroby, bóle kostno-stawowe, ale też objawy neurologiczne. Choroba Gauchera dzieli się na typ 1- nieneurologiczny oraz typ 2 i 3- neurologiczny. Leczenie polega na podawaniu brakującego enzymu lub redukcji substratu. Nieleczona choroba Gauchera prowadzi do nasilenia objawów, niepełnosprawności i przedwczesnej śmierci. Powikłaniami choroby Gauchera są najczęściej nowotwory szpiku, krwi, wątroby i śledziony oraz choroba Parkinsona.

Cel pracy. Celem pracy było przedstawienie problemów pacjentki z chorobą Gauchera.

Material i metody. Metodą wykorzystaną w pracy jest studium indywidualnego przypadku. Badania przeprowadzono w domu pacjentki. Warunkiem udziału w badaniach było stwierdzenie rzadkiej choroby genetycznej i przebywanie w warunkach domowych. Pacjentka wyraziła zgodę na udział w badaniach. Badania były anonimowe i dotyczyły pacjentki w wieku 57 lat.

Wyniki. U osób z chorobą Gauchera mogą wystąpić różne objawy ze strony układu kostnego, utrudniając codzienne funkcjonowanie. Małopłytkowość jest przyczyną powstawania siników i krwawień z nosa. Rzadziej występują kołatanie serca i dolegliwości ze strony układu oddechowego. Powikłania tj. nowotwór wątroby wiążą się z dodatkowymi problemami pacjenta. Rokowania w chorobie Gauchera i chorobie nowotworowej powodują problemy ze snem, obniżony nastrój i lęk. Edukacja pacjentki i jej rodziny wpływa na poprawę jakości życia chorej oraz zmniejsza ryzyko wystąpienia powikłań. Opieka nad pacjentem z chorobą Gauchera powinna być oparta na indywidualnym procesie pielęgnowania.

Wnioski. Objawów choroby nie da się wyeliminować, można je jedynie łagodzić. W opiece nad pacjentką ważną rolę odgrywa wsparcie i pomoc psychiczna.

Summary

Introduction. Gaucher disease is an ultra-rare genetic disease. Its symptoms include thrombocytopenia, anemia, enlargement of the spleen and / or liver, bone and joint pain, but also neurological symptoms. Gaucher's disease is divided into 1-non-neurological type, 2 and 3-neurological type. Treatment consists of administering the missing enzyme or reducing the substrate. Untreated Gaucher disease leads to worsening symptoms, disability, and premature death. The complications of Gaucher disease are most often tumors of the bone marrow, blood, liver and spleen, and Parkinson's disease.

Objective of the work. The aim of the study was to present the problems of a patient with Gaucher disease.

Material and methods. The method used in the work is a case study. The tests were carried out at the patient's home. A condition for participation in the research was the finding of a rare genetic disease and the presence of the patient at home. The patient agreed to participate in the research. The studies were anonymous and concerned a patient aged 57.

Results. People with Gaucher disease can experience various skeletal symptoms, making it difficult for people to function daily. Thrombocytopenia is the cause of cyanosis and nosebleeds. Palpitations and respiratory complaints are less common. Complications, ie liver cancer, are associated with additional problems for the patient. The prognosis for Gaucher disease and cancer causes sleep problems, depressed mood and anxiety. Education of the patient and her family improves the quality of life of the patient and reduces the risk of complications. Patient care with Gaucher disease should be based on an individual nursing process.

Conclusions. The symptoms of the disease cannot be eliminated, they can only be alleviated. Psychological support and assistance play an important role in caring for a patient.

Keywords: Gaucher disease. Complications. Prognosis. Education.

THE QUALITY OF LIFE OF CHILDREN WITH EPILEPSY AND THE IMPACT OF THE DISEASE ON THE FAMILY FUNCTIONING

Anna Rozensztrauch¹, Jerzy Twardak², Anna Felińczak¹, Mariola Seń¹, Iwona Twardak¹,
Aleksandra Kołtuniuk²

¹Division of Family and Pediatric Nursing, Department of Nursing and Obstetrics, Faculty of Health Sciences, Wrocław Medical University, Poland

²Division of Internal Medicine Nursing, Department of Nursing and Obstetrics, Faculty of Health Sciences, Wrocław Medical University Poland

Abstract

Background: Epilepsy is a neurological chronic disease, which negatively affects physical, psychological and social functioning of children and their families. The main objective of this study was to assess the quality of life (QOL) in children with diagnosed epilepsy and the impact of a child's disease on the functioning of the family.

Method: A cross-sectional survey involved a total of 103 legal guardians of children with diagnosed epilepsy. QOL was measured by PedsQL 4.0, with appropriate forms for specific age groups, the impact of a child's condition on the functioning of the family measured by PedsQL 2.0 Family Impact Module, and author's own questionnaire to collect sociodemographic and medical data.

Results: Subjects reported a decreased level of family daily activities (total score: 32.4, out of 100, SD = 26.5) and relationships (total score: 55.63 out of 100, SD = 24.03). QoL in children aged 5-7 years is lower by an average of 11.956 points as compared with children aged 2-4 years. Comorbidities had a significant impact ($p < 0.05$) on QoL in all domains. The overall QoL have reported low score of 46.42 out of 100, respectively (SD \pm 20.95), with the highest mean scores reported for the social functioning (total score; 49.4, SD = 27.3) and the physical functioning (total score; 49.4, SD = 28.4) and with the lowest mean score reported for the work / school functioning (total score; 42.3, SD = 27.8).

Conclusion: Child's epilepsy shows a considerable negative impact on QOL of children and family functioning.

Keywords: Quality of life. Child. Epilepsy. Parents. Family.

SESTRY A JEJICH RODINY V DOBĚ PANDEMIE COVID-19
NURSES AND THEIR FAMILIES DURING THE COVID-19 PANDEMIC

Anna Krátká¹, Sofia Kocianová²

¹Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta humanitních studií, Ústav zdravotnických věd

²Tomas Bata University in Zlín, Faculty of Humanities, Institute of Health Care Studies

Abstrakt

Úvod: Pandemie COVID-19 změnila životy milionům lidí, ale nejvíce ovlivnila životy zdravotníků a jejich rodin. Ve svém sdělení upozorňujeme na některé faktory, které působily na sestry při jejich péči o Covid pozitivní pacienty.

Cíl práce: Cílem práce bylo popsat vliv pandemie Covid-19 na práci sester, především na jejich zdraví a jak ovlivnila pandemie osobní život sester a jejich rodin.

Soubor, metodika: Soubor tvořily všeobecné sestry, které pracovaly na Covid odděleních v nemocnici. Byla použita kvantitativní metoda, jako technika dotazník.

Výsledky, diskuse: Zjistili jsme, že sestry se obávají o své zdraví, ale považují to za součást jejich profese. Většina participantek nepocítuje změny ve svém zdravotním stavu, ale některé uvádějí bolesti hlavy, problémy se spánkem, vyčerpání a únavu. Sestry mají strach z přenosu nákazy na své blízké, také rodiny sester mají obavy o jejich zdraví.

Závěr: Pandemie Covid-19 ovlivnila osobní život sester, a to především obavou z přenosu nákazy mezi svou rodinu a zanedbáváním domácích činností z důvodu přesčasů a únavy. Práce sester si zaslouží uznání, a to nejen v časech krize. Dopady pandemie na životy zdravotníků se však ukážou až s odstupem času.

Klíčová slova: Všeobecná sestra. Profese sestry. Covid-19. Rodina. Obava. Bezpečnost.

Abstract

Contribution: The COVID-19 pandemic has changed the lives of millions of people, but it has most affected the lives of healthcare workers and their families. In our communication, we draw attention to some factors that affected nurses in their care of Covid-positive patients.

Objective: The aim of the thesis was to describe the impact of the Covid-19 pandemic on the work of nurses, especially on their health, and how the pandemic affected the personal lives of nurses and their families.

File, methodology: The group was made up of general nurses who worked in the hospital's Covid wards. A quantitative method, such as a questionnaire, was used.

The results, discussion: We found that nurses are worried about their health, but they see it as part of their profession. Most of the participants do not experience changes in their health, but some report headaches, sleep problems, exhaustion and fatigue. Nurses are afraid of transmitting the infection to their loved ones, and the nurses' families are also concerned about their health.

Conclusion: The Covid-19 pandemic affected the personal life of the nurses, mainly due to the fear of transmitting the infection to their family and neglecting domestic activities due to overtime and fatigue.

Keywords: General nurse. Nursing profession. Covid-19. Concern. Safety of care.

**OPIEKA NAD PACJENTEM PO ZABIEGU TRANSPLANTACJI SERCA –
STUDIUM PRZYPADKU**

PATIENT CARE AFTER HEART TRANSPLANTATION - A CASE STUDY

Bożena Majchrowicz¹ Sabina Sochacka²

¹orcid.org/0000-0003-3203-1407

¹Zakład Pielęgniarstwa, Instytut Nauk Społecznych i Ochrony Zdrowia, Państwowa Wyższa Szkoła Wschodnioeuropejska w Przemyślu East European State Higher School in Przemyśl, Polska

²Absolwentka - Państwowa Wyższa Szkoła Wschodnioeuropejska w Przemyślu East European State Higher School in Przemyśl, Polska

Streszczenie

Wstęp: Transplantacja jest uznawaną i skuteczną metodą leczenia schyłkowej postaci niewydolności serca. Skomplikowany zabieg przeszczepu serca jest obarczony dużym ryzykiem operacyjnym jak i niebezpiecznymi dla życia i zdrowia powikłaniami. Transplantacja jest zabiegiem ratującym życie chorych, u których wyczerpały się alternatywne metody leczenia. Według danych Poltransplantu w ostatnim 2021 roku w Polsce przeszczepiono 200 serc. Pacjenci z przeszczepionym sercem codziennie muszą mierzyć się z wieloma problemami natury fizycznej jak i psychologicznej.

Cel pracy: było zdiagnozowanie i omówienie problemów pielęgnacyjnych występujących u pacjenta 3,5 roku od zabiegu transplantacji serca, określenie wpływu przebytej transplantacji narządu na funkcjonowanie jednostki w życiu codziennym oraz przedstawienie planu opieki i jego rezultatów, w oparciu o zastosowane działania pielęgniarские.

Material i metody: W pracy posłużono się metodą badawczą – studium indywidualnego przypadku, w której użyto technikę wywiadu, obserwacji, analizę dokumentacji medycznej oraz pomiar parametrów życiowych. Wybrane metody umożliwiły opracowanie indywidualnego planu opieki pielęgniarской nad podmiotem badań.

Wyniki: Po przeprowadzeniu wywiadu, obserwacji oraz analizy dokumentacji medycznej oraz w wyniku dokonanych pomiarów zdiagnozowano u pacjenta problemy pielęgnacyjnych min. takie jak: zwiększona skłonność do zakażeń, które mogą stanowić poważne zagrożenie dla życia i zdrowia pacjenta spowodowana osłabieniem przez immunosupresję układu

odpornościowego, niepokój i lęk związany z ryzykiem odrzutu przeszczepionego narządu oraz chwiejność nastroju wynikająca z niepewnej sytuacji zdrowotnej i działania leków immunosupresyjnych, ograniczenia fizyczne związane z przebytymi operacjami.

Wnioski: Pomimo upływu czasu pacjent po przeszczepieniu serca ciągle odczuwa lęk przed nagłym pogorszeniem się stanu jego zdrowia, wystąpieniem skutków ubocznych wdrożonego leczenia, a w największym stopniu odrzuceniem przez jego organizm przeszczepionego narządu. Edukacja pacjenta wpływa na jego stan zdrowia. Jakość życia pacjenta po przeszczepie dzięki zdyscyplinowaniu i odpowiednio prowadzonej samoopiece i samopielęgnacji może ulec istotnemu polepszeniu.

Słowa kluczowe: Transplantacja. Serce. Pacjent. Pielęgniarka.

Abstract

Contribution: Heart transplantation is a recognized and effective method of treating end-stage heart failure. Complicated heart transplant surgery carries a high surgical risk as well as complications that are dangerous to life and health. Transplantation is a life-saving opportunity for patients who have run out of alternative treatments. According to Poltransplant data, transplantation was performed in Poland in the last year 2021 200 hearts. Patients with heart transplants face many physical and psychological problems every day.

The aim of the study: to diagnose and discuss nursing problems occurring in a patient 3.5 years after heart transplantation, to determine the impact of the organ transplantation on the functioning of the individual in everyday life, and to present a care plan and its results, based on the applied nursing activities.

Material and methods: The study uses the research method - an individual case study in which research techniques such as interview, observation, analysis of medical records and measurement of vital signs were used. The selected methods made it possible to develop an individual nursing care plan for the research subject - a 50-year-old patient, three and a half years after the transplant.

Results: After the interview, observation and analysis of medical records and as a result of the measurements made, the patient was diagnosed with nursing problems, including such as: increased susceptibility to infections that may pose a serious threat to the life and health of the patient caused by the weakening of the immune system by immunosuppression, anxiety and fear related to the risk of rejection of a transplanted organ and mood instability resulting from

uncertain health situation and the effects of immunosuppressive drugs, physical limitations related to with previous operations.

Conclusions: Despite the passage of time, the patient after heart transplantation still feels the fear of a sudden deterioration of his health, the occurrence of side effects of the implemented treatment, and to the greatest extent his organism rejects the transplanted organ. Educating the patient, caring for it and keeping track of his health condition makes him feel more confident and at ease. The quality of life of the patient after transplantation can be significantly improved thanks to discipline and properly conducted self-care and self-care.

Keywords: Transplantation. Heart. Patient. Nurse.

NUTRIČNÝ SKRÍNING U PACIENTOV PO CIEVNEJ MOZGOVEJ PRÍHODE

NUTRITIONAL SCREENING IN PATIENTS AFTER STROKE

Mária Lehotská, Katarína Zrubáková, Mária Novyzedláková

Katolícka univerzita v Ružomberku, Fakulta zdravotníctva, Katedra ošetrovateľstva

Východiská: Klinické skúsenosti poukazujú na skutočnosť, že správny nutričný assessment a následné ciele intervencie zásadným spôsobom ovplyvňujú celkový stav a prognózu pacientov po cievnej mozgovej príhode.

Ciel:

1. Cieľom príspevku je poskytnúť prehľad meracích a hodnotiacich nástrojov umožňujúcich včasný záchyt nutričných porúch a následne ich monitorovanie u pacientov po cievnej mozgovej príhode.
2. Podrobne popísať validne a realizabilné nástroje hodnotenia nutričného stavu, ktoré môžu byť použité ako nezávislé prediktory komplikácií a klinických výsledkov u tejto skupiny pacientov.

Súbor a metódy: Obsahová analýza prác publikovaných vo Web of Science Cor Collection (WOS) za posledných 10 rokov. Prostredníctvom vyhľadávania s využitím kľúčových slov „stroke, guidelines, measurement tools, assessment, nutritional status, malnutrition, predictive validity, nutritional screening“ a ich kombinácií získaných viac ako 100 dokumentov týkajúcich sa predmetnej problematiky. Následne prostredníctvom inkluzívnych a exkluzívnych kritérií vyselektovaných 10 zdrojov podrobených obsahovej analýze.

Výsledky: Prezentujú prehľad relevantných nástrojov umožňujúcich posúdenie nutričného stavu pacientov po cievnej mozgovej príhode (NRS, MUST, MNA, MNA –SF, CONUT, SGA, GNRI...).

Záver: Prehľadová štúdia predstavuje vstupnú teoretickú bázu k projektu 009KU-4/2022 - Výživa a pohybová aktivita ako bazálne piliere starostlivosti o rizikových pacientov.

Kľúčové slová: Nutričný stav. Meracie a hodnotiace nástroje. Cievna mozgová príhoda. Assessment. Malnutrícia. Nutričný skríning.

Abstract

Introduction: Clinical experience points to the fact that proper nutritional assessment and subsequent targeted interventions significantly affect the overall conditions and prognosis of patients after a stroke.

Objective:

1. The aim of the contribution is to provide an overview of measurement and evaluation tools enabling early detection of nutritional disorders and their subsequent monitoring in patients after stroke.
2. To describe in detail valid and reliable methods of assessing nutritional status that can be used as independent predictors of complications and clinical outcomes in this group of patients.

File and methods: Content analysis of works published in the Web of Science Cor Collection (WOS) over the last 10 years. Through a search using the keywords "stroke, guidelines, measurement tools, assessment, nutritional status, malnutrition, predictive validity, nutritional screening" and their combinations, more than 100 documents related to the issue were obtained. Subsequently, through inclusive and exclusive criteria, 10 sources were selected and subjected to content analysis.

Results: They present an overview of relevant tools for assessing the nutritional status of patients after stroke (NRS, MUST, MNA, MNA –SF, CONUT, SGA, GNRI...).

Conclusion: The review study represents the initial theoretical basis for the project 009KU-4/2022 - Nutrition and physical activity as the basic pillars of care for patients at risk.

Keywords: Nutritional status. Measurement tools. Stroke. Assessment. Malnutrition. Nutritional screening.

CZYNNIKI WPLYWAJĄCE NA JAKOŚĆ ŻYCIA KOBIEŃ PO MASTEKTOMII *FACTORS INFLUENCING THE QUALITY OF LIFE IN WOMEN AFTER MASTECTOMY*

Agnieszka Chlebuś, Katarzyna Piasek, Renata Telega

¹Zakład Pielęgniarstwa, Instytut Nauk Społecznych i Ochrony Zdrowia, Państwowa Wyższa Szkoła Wschodnioeuropejska w Przemysłu

Wstęp. Na wstępie musimy zaznaczyć, że zachorowania i zgony z powodu nowotworów złośliwych na początku XXI wieku, szczególnie populacji w średnim wieku (45-64), są z jednym z najpoważniejszych problemów zdrowotnych w Polsce. W kontekście powyższej problematyki poczucie jakości życia u osób chorych na raka wydaje się niezwykle ważne. Szczegółę dotyczy to kobiet z rakiem piersi, który jest najczęstszym złośliwym nowotworem w populacji kobiet. Obecnie choroba ta przestaje być tematem tabu, coraz częściej w najbliższym otoczeniu słyszy się o nowych zachorowaniach.

Cel pracy. Celem pracy było przedstawienie jakości życia kobiet po przebytych zabiegach mastektomii piersi.

Material i metoda. W badaniu zastosowano metodę sondażu diagnostycznego, za pomocą autorskiego kwestionariusza. Grupę badaną stanowiły 103 kobiety po zabiegu mastektomii.

Wyniki. Najczęstszym sposobem diagnozowania nowotworu piersi jest samobadanie piersi przeprowadzane przez kobiety. Kobiety chcąc poczuć się na nowo w pełni wartościowo dokonują zakupu protez piersi, bądź też poddają się zabiegowi rekonstrukcji piersi. Rekonstrukcja piersi w większości przypadków pozwala na znaczną poprawę samopoczucia i wzrost poczucia wartości u kobiet, które przeszły cały proces leczenia. Badane kobiety najczęściej mogły liczyć na wsparcie ze strony najbliższej rodziny czy przyjaciół w walce z nowotworem. Często korzystały też ze wsparcia stowarzyszenia Amazonki lub innych grupy wsparcia.

Wnioski. Na jakość życia kobiet po mastektomii miało duży wpływ wsparcie ze strony najbliższych.

Abstract

Introduction. At the outset, we must emphasize that the incidence and deaths of malignant neoplasms at the beginning of the 21st century, especially in the middle-aged population (45-64), are one of the most serious health problems in Poland. In the context of the above issues, the sense of quality of life in people with cancer seems to be extremely important. This applies in particular to women with breast cancer, which is the most common malignant neoplasm in the female population. Currently, this disease is no longer a taboo subject, and more and more often in the immediate vicinity we hear about new diseases.

Objective of the work. The aim of the study was to present the quality of life of women who underwent breast mastectomy.

Material and method. The study used the method of a diagnostic survey, with the use of a proprietary questionnaire. The study group consisted of 103 women after mastectomy.

Results. The most common way to diagnose breast cancer is through female breast self-examination. Women wanting to feel fully valuable again purchase breast prostheses or undergo breast reconstruction. Breast reconstruction in most cases allows for a significant improvement in well-being and an increase in self-esteem in women who have undergone the entire treatment process. The surveyed women most often could count on the support of the closest family or friends in the fight against cancer. They also often benefited from the support of the Amazons' association or other support groups.

Conclusions. The quality of life of women after mastectomy was greatly influenced by the support of their relatives.

Keywords: Quality of life. Breast cancer. Mastectomy.

**PROMOCJA I PROFILAKTYKA ZDROWIA W WYKONANIU STUDENTÓW
KIERUNKU PIELĘGNIARSTWA PAŃSTWOWEJ WYŻSZEJ SZKOŁY
WSCHODNIOEUROPEJSKIEJ W PRZEMYŚLU**
*HEALTH PROMOTION AND PROPHYLAXIS BY STUDENTS OF NURSING AT THE
STATE HIGHER SCHOOL OF EASTERN EUROPE IN PRZEMYŚL*

Dagmara Podgórska-Kowalczyk, Elżbieta Mandzyn, Agnieszka Banaś

Zakład Pielęgniarstwa, Instytut Nauk Społecznych i Ochrony Zdrowia, Państwowa Wyższa
Szkoła Wschodnioeuropejska w Przemyślu

Streszczenie

Wstęp. Zgodnie z definicją promocja zdrowia to działania umożliwiające poszczególnym osobom i społeczności zwiększenie kontroli nad czynnikami warunkującymi stan zdrowia i przez to jego poprawę, promowanie zdrowego stylu życia oraz środowiskowych i indywidualnych czynników sprzyjających zdrowiu.

Cel pracy. Analiza działalności studentów w ramach zajęć praktycznych z przedmiotu promocja zdrowia.

Material i metoda. Przegląd dokumentacji fotograficznej z wyjazdów plenerowych studentów kierunku Pielęgniarstwo PWSW w Przemyślu

Wyniki. W roku akademickim 2021/2022 studenci Kierunku Pielęgniarstwo, pierwszego stopnia uczestniczyli w 44 wydarzeniach plenerowych, podczas których realizowali następujące programy zdrowotne; nauka samobadania piersi i jąder, ocena ryzyka zdrowotnego mieszkańców województwa podkarpackiego (pomiar BMI, składu ciała, poziomu cholesterolu, poziomu glikemii, wartości ciśnienia tętniczego, tętna, saturacji, spirometria, zapis EKG, ocena ryzyka schorzeń układu krążenia). Pełne badanie przeprowadzono u 622 osób.

Wnioski. Istnieje bardzo duże zapotrzebowanie i zainteresowanie mieszkańców podkarpacia na badania profilaktyczne i edukację zdrowotną. W trakcie prowadzonych badań zdiagnozowano stany wskazujące na potrzebę pogłębionej diagnostyki i leczenia.

Summary

Introduction. Health promotion is defined as activities that enable individuals and communities to increase control over and thereby improve health determinants, and promote a healthy lifestyle as well as environmental and individual health promoting factors.

Objective of the work. Analysis of students' activity as part of practical classes in the subject of health promotion.

Material and method. Review of photographic documentation of outdoor trips of students of Nursing at PWSW in Przemyśl.

Results. In the academic year 2021/2022, first-degree Nursing students participated in 44 outdoor events, during which they implemented the following health programs; learning self-examination of breasts and testes, health risk assessment of the inhabitants of Podkarpackie Province (measurement of BMI, body composition, cholesterol level, blood glucose level, blood pressure, pulse rate, saturation, spirometry, ECG recording, risk assessment of cardiovascular diseases). The full study was conducted in 622 people.

Conclusions. There is a great demand and interest of the inhabitants of Podkarpackie for preventive examinations and health education. During the research, conditions were diagnosed that indicated the need for in-depth diagnostics and treatment.

Keywords: Health promotion. Nursing students. Review of photographic documentation.

PRIPRAVENOSŤ ZDRAVOTNÍKOV NA POSKYTOVANIE POMOCI OBETIAM DOMÁCEHO NÁSILIA

Andrea Ševčovičová

Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety,
Detašované pracovisko bl. Sáro Salkaházi, Rožňava

Abstrakt

Úvod: Domáce násilie predstavuje závažný, spoločnosťou neakceptovateľný a vyvrhovaný jav, pri ktorom blízka osoba dokazovaním sily a moci násilne ubližuje slabšiemu jedincovi, čo so sebou nesie celoživotné dôsledky na duševnom a telesnom zdraví. Domáce násilie je protiprávne, spoločnosťou odsudzované konanie, ktorému sú vystavované obeť žijúce s násilníkom v blízkom vzťahu. Jeho výskyt a zvýšenú tendenciu potvrdzujú štatistiky, ktoré uvádzajú, že obeťou domáceho násilia v jeho fyzickej, psychickej, ekonomickej, sociálnej alebo sexuálnej podobe býva každá piata žena. Obeťou popri týranej mame bývajú často aj deti, ktorých kontakt s násilníkom a vystavovanie sa traume poznačí na celý život.

Ciel: Cieľom príspevku je charakterizovať domáce násilie, s dôrazom na jeho znaky, formy a dôsledky. Vyzdvihnúť možnosti pomoci obeti a pritom poukázať na špecifické úlohy zdravotníkov pri poskytovaní pomoci, s dôrazom na komunikáciu s obeťou a poradenskú činnosť v procese rozhodovania odísť od násilníka a postaviť ho pred trestnoprávnu zodpovednosť.

Záver: Kontakt so zdravotníckymi pracovníkmi pri poskytovaní ošetrovateľskej starostlivosti obetiam domáceho násilia je dôležitou súčasťou riešenia aktuálneho problému týrania obeť. Lekári a sestry poznajú dobre pacientov prichádzajúcich do ambulancie všeobecného lekára, praktického lekára pre deti a dorast, prípadne do gynekologickej ambulancie. Práve atmosféra dôvery môže prispieť k podpore a pomoci obetiam. Ponúknuť obeť adekvátne možnosti riešenia problému domáceho násilia môže erudovaný personál, ktorý musí dbať predovšetkým na jej bezpečnosť. Pre realizáciu pomoci je preto dôležitá znalosť riešenia problematiky.

Kľúčové slová: Domáce násilie. Pomoc obetiam násilia. Zdravotnícki pracovníci.

Abstract

Introduction: Domestic violence represents severe act, unacceptable and rejected by the society, when a close person proving strength and power violently harms a weaker individual what brings life-long consequences on mental and physical health. Domestic violence is illegal acting, condemned by the society, to which are exposed victims living in a close relationship with a violator. Its occurrence and higher tendency are confirmed by statistics stating that a victim of domestic violence in its physical, psychological, economic, social, or sexual form is every fifth woman. Along with a violated mother, victims are often also children where the contact with a violator and exposure to trauma leave marks for the whole life.

Aim: The aim of the contribution is to characterize domestic violence focusing on its features, forms, and consequences. To highlight the possibilities of assistance to a victim and in doing so to point to the specific roles of healthcare workers in providing assistance, with focus on communication with a victim and counselling in the decision-making process about leaving a violator and make him legally responsible.

Summary: The contact with healthcare workers when providing nursing care to domestic violence victims is an important part of solving the up-to-date issue of violating a victim. Doctors and nurses know well patients coming to the wards of general practitioners, children and young people's practitioners, or eventually gynaecological clinics. Particularly the atmosphere of trust might contribute to the support and assistance to victims. To provide a victim with adequate possibilities of solving the problem of domestic violence may lie on erudite personnel that has to, above all, care about a victim's safety. And thus, to implement the assistance, the awareness of solving the issue is significant.

Keywords: Domestic violence. Assistance to violence victims. Healthcare workers.

**SPECYFIKA OPIEKI PIELĘGNIARSKIEJ NAD PACJENTEM W STANIE
ZAGROŻENIA ŻYCIA**
*THE SPECIFICITY OF NURSING CARE FOR A PATIENT IN A LIFE-THREATENING
CONDITION*

Patrycja Trojnar¹, Agnieszka Wanat²

¹Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie

²Oddział Anestezjologii i Intensywnej Terapii

Streszczenie

Pacjenci na oddziale intensywnej terapii są szczególnie narażeni na nagłe pogorszenie się stanu ich zdrowia aż do sytuacji zagrożenia życia. Bezpośrednim następstwem pojawienia się zaburzeń podstawowych funkcji organizmu są poważne często nieodwracalne uszkodzenia jego funkcji, utrata wewnętrznej homeostazy, a nawet śmierć. Rolą pielęgniarki pracującej na oddziale intensywnej opieki jest stałe monitorowanie podstawowych funkcji pacjenta i obserwacja jego stanu. Podczas pielęgnowania pacjenta personel jest wyjątkowo wyczulony na niepokojące objawy i gotowy do natychmiastowego reagowania w podejmowaniu medycznych czynności ratunkowych i leczenia. W celu wczesnej kwalifikacji pacjentów, których życie lub zdrowie jest zagrożone zaleca się używanie skali wczesnego ostrzeżenia – EWS (Early Warning Score).

Przy jej użyciu można sprawnie ocenić poszczególne parametry fizjologiczne przypisując im odpowiednie wartości i wyniki punktowe. Skala EWS to przydatne narzędzie wskazujące pacjentów do zastosowania zaawansowanych działań medycznych. Ułatwia i usprawnia dokonywanie oceny stanu pacjenta i zakwalifikowanie go do odpowiedniego działania.

Summary

Patients in the intensive care unit are particularly prone to sudden deterioration of their health, leading to a life-threatening situation. The immediate consequence of disturbances in the basic functions of the organism is serious, often irreversible damage to its functions, loss of internal homeostasis, and even death. The role of the nurse working in the intensive care unit is to constantly monitor the basic functions of the patient and their condition. When nursing

a patient, the staff is extremely sensitive to disturbing symptoms and ready to react immediately in undertaking medical rescue activities and treatment.

For the early qualification of patients whose life or health is at risk, it is recommended to use the EWS (Early Warning Score).

With its use, individual physiological parameters can be efficiently assessed by assigning them appropriate values and scores. The EWS scale is a useful tool for indicating patients to apply advanced medical activities. It facilitates and facilitates the assessment of the patient's condition and qualifying him for the appropriate action.

Keywords: Intensive care unit. EWS scale. Assessment.

**WIARYGODNOŚĆ KLINICZNEJ OCENY ŁOPATKI ORAZ SKUTECZNOŚĆ
ĆWICZEŃ UKIERUNKOWANYCH NA POPRAWĘ FUNKCJI ŁOPATKI W
NIEATLETYCZNEJ POPULACJI Z BÓLEM BARKU**
*RELIABILITY OF SCAPULA CLINICAL ASSESMENT AND EFFECTIVENESS OF
SCAPULAR-FOCUSED EXERCISES IN NON-ATHLETIC POPULATION WITH
SHOULDER PAIN*

Maciej Olszewski, Sara Gamrot

Szkoła Doktorska, Akademia Wychowania Fizycznego w Krakowie, Polska
Doctoral School, University of Physical Education, Krakow, Poland

Streszczenie

Cel: Celem pracy był przegląd aktualnej literatury pod kątem wiarygodności metod oceniających funkcję łopatki oraz efektywności poprawiających funkcję łopatki w nieatletycznej populacji z dolegliwościami bólowymi obręczy barkowej.

Metody: Wyszukiwanie publikacji przeprowadzono w bazach naukowych: PubMed, ScienceDirect, PEDro przez dwóch recenzentów.

Wyniki: Szesnaście artykułów zostało włączonych do analizy po spełnieniu kryteriów włączenia i wyłączenia. W tym dziewięć dotyczących oceny wiarygodności metod oceny łopatki oraz siedem oceniających efektywność ćwiczeń poprawiających funkcję łopatki. Większość metod oceniających funkcję łopatki to metody jakościowe z wiarygodnością od niskiej do umiarkowanej. Wyniki te potwierdza również analiza przeglądów systematycznych. Analizowane prace badające efektywność ćwiczeń poprawiających funkcję łopatki wskazują na ich skuteczność w redukcji bólu i niepełnosprawności u osób z dolegliwościami kompleksu barkowego.

Wnioski: Dostępna literatura nie pozwala zarekomendować żadnej metody oceny funkcji łopatki do użytku w praktyce klinicznej. Ćwiczenia skupiające się na poprawie funkcji łopatki wydają się być skuteczne w zmniejszaniu bólu i niepełnosprawności u osób z dolegliwościami bólowymi obręczy barkowej. Istnieją przeciwstawne dowody dotyczące nadrzędnej skuteczności specyficznych poprawiających funkcję łopatki w stosunku do ogólnych ćwiczeń obręczy barkowej.

Słowa kluczowe: Dyskineza łopatki. Stabilizacja łopatki. Badanie fizykalne. Ćwiczenia. Ból barku.

Summary

Objectives: The purpose of the work was to review current literature in terms of the reliability of the methods assessing the function of the shoulder blade and the effectiveness of improving the scapular function in general population with shoulder pain.

Methods: Searching for publications was carried out in scientific bases: Pubmed, Scencedirect, Pedro by two reviewers.

Results: Sixteen articles were included in the analysis after meeting and off criteria. Including nine regarding the assessment of the reliability of the shoulder assessment methods and seven assessing the effectiveness of exercises that improve the function of the scapula. Most methods assessing the function of the scapula are quality methods with reliability from low to moderate. These results are also confirmed by the analysis of systematic inspections. The analyzed work examining the effectiveness of exercises to improve the function of the scapula indicate their effectiveness in reducing pain and disability in people with ailments of the shoulder complex.

Conclusions: The available literature does not allow to recommend any method of assessing the scapula function for use in clinical practice. Exercises focusing on improving the function of the scapula seems to be effective in reducing pain and disability in people with shoulder pain. There is conflicting evidence regarding the superior effectiveness of specific ones that improve the function of the scapula in relation to the general exercises of the shoulder girdle.

Keywords: Scapula dyskinesis. Shoulder stabilization. Physical examination. Exercises. Shoulder pain.

ZDRAVOTNÁ GRAMOTNOSŤ V SÚVISLOSTI S COVID-19

HEALTH LITERACY IN THE CONTEXT OF COVID-19

Mária Novysedláková, Mariana Magerčiaková, Katarína Zrubáková

Katolícka univerzita v Ružomberku, Fakulta zdravotníctva
Catholic University in Ružomberok, Faculty of Health

Abstrakt

Úvod. Nástup novej infekčnej hrozby COVID-19 v čase, keď infekčné choroby už neboli verejným záujmom, vyvolal veľké obavy. Rýchly vývoj koronavírusového ochorenia si vyžiadal, aby ľudia získali zdravotné informácie a rýchlo ich aplikovali v svojom správaní. V tomto zmysle sa zdravotná gramotnosť stala dôležitejšou ako kedykoľvek predtým.

Cieľ. Cieľom príspevku bolo sumarizovať empirické publikácie, zaoberajúce sa zdravotnou gramotnosťou v súvislosti s COVID-19 v univerzitnom prostredí.

Metodika. V príspevku uvádzame sumarizáciu publikovaných prác na uvedenú tému metódou naratívnej prehľadovej štúdie. V databáze PubMed sme za roky 2020 - 2022 našli 90 publikácií na tému zdravotnej gramotnosti v kontexte s COVID 19. Vysokoškolskí študenti tvoria populáciu, ktorá primárne využíva digitálne technológie a webové zdravotné informácie, preto sme sa zamerali aj na digitálnu zdravotnú gramotnosť z tejto oblasti bolo publikovaných 25 prác.

Výsledky. Respondenti vo vybraných štúdiách mali priemernú zdravotnú gramotnosť v súvislosti s informáciami a postojmi k ochoreniu COVID-19. Študenti preukázali dostatočnú digitálnu gramotnosť. Napriek primerane vysokému dosiahnutému vzdelaniu, mali problémy s hľadaním správnych informácií o konkrétnej téme COVID-19 súvisiacej so zdravím. Zistili sme, že informačné prostredie je zložité. Takmer polovica všetkých študentov mala problémy s hodnotením spoľahlivosti webových informácií. Lepšia zdravotná gramotnosť bola spojená s lepšími postojmi k preventívnym stratégiám proti COVID-19. Respondenti s dostatočnou digitálnou zdravotnou gramotnosťou v tomto rozmere uviedli, že častejšie používajú webové stránky verejných orgánov.

Záver. Aj keď sú vysokoškolskí v priemere relatívne informovaná skupinou, majú stále obmedzenia v zdravotnej a digitálnej zdravotnej gramotnosti. Tieto zistenia sú znepokojujúce, pretože vysokoškolskí zvyčajne preberajú rastúcu zodpovednosť za svoje

zdravie a počas tohto kritického obdobia začínajú robiť nezávislejšie rozhodnutia týkajúce sa zdravia a bezpečnosti.

Kľúčové slová: Zdravotná gramotnosť. COVID-19. Študenti.

Abstract

Introduction. The emergence of the new infectious threat of COVID-19 at a time when infectious diseases were no longer a public concern caused great concern. The rapid development of the coronavirus disease required people to obtain health information and quickly apply it in their behavior. In this sense, health literacy has become more important than ever.

Objective. The aim of the paper was to summarize empirical publications dealing with health literacy in connection with COVID-19 in the university environment.

Methods. We present a summary of published works on the mentioned topic using the method of a narrative overview study in the article. In the PubMed database for the years 2020 - 2022, we found 90 publications on the topic of health literacy in the context of COVID 19. University students are a population that primarily uses digital technologies and web-based health information, so we also focused on digital health literacy from this area. 25 works published.

Results. Respondents in the selected studies had average health literacy in relation to information and attitudes towards the disease COVID-19. Students demonstrated sufficient digital literacy. Despite a reasonably high level of educational attainment, they had difficulty finding the right information on a specific health-related topic of COVID-19. We found that the information environment is complex. Almost half of all students had problems evaluating the reliability of web information. Better health literacy was associated with better attitudes toward preventive strategies against COVID-19. Respondents with sufficient digital health literacy in this dimension said that they use the websites of public authorities more often.

Conclusion. Although college students are, on average, a relatively informed group, they still have limitations in health and digital health literacy. These findings are concerning because college students typically take increasing responsibility for their health and begin to make more independent health and safety decisions during this critical period.

Keywords: Health literacy. COVID-19. Students.

**ROZPOWSZECHNIENIE I WYBRANE UWARUNKOWANIA STOSOWANIA
SUPLEMENTÓW DIETY WŚRÓD OSÓB PO 60 ROKU ŻYCIA**
*PREVALENCE AND SELECTED DETERMINANTS OF THE USE OF DIETARY
SUPPLEMENTS AMONG PEOPLE OVER 60 YEARS OF AGE*

Agnieszka Skorupska-Król

Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego
Wydział Lekarski i Nauko Zdrowiu, Katedra Pielęgniarstwa

Streszczenie

Wprowadzenie. Dostępne na rynku suplementy diety to środki spożywcze, uzupełniające codziennie stosowaną dietę o składniki, które zawarte są w danym produkcie. Liczba suplementów rośnie z roku na rok, a wraz z nią rozpowszechnienie suplementacji w różnych grupach wiekowych. Celem badania była ocena zjawiska suplementacji wśród osób, które ukończyły 60 r. ż.

Materiał i metody. Badaniem objęto 100 osób w wieku 60 – 85 lat, które zadeklarowały dobrowolny w nim udział. Sondaż diagnostyczny przeprowadzony został z wykorzystaniem autorskiego kwestionariusza ankiety, zawierającego 27 pytań. Otrzymane wyniki badań poddano analizie statystycznej. W pracy przyjęto poziom istotności $\alpha = 0,05$.

Wyniki. Aż 82% badanych stosowało suplementy diety. Największa grupa (41,46%) przyjmowała je przez okres dłuższy niż rok. Najczęściej stosowane były 2 suplementy w ciągu doby (41,46%). Ponad połowa seniorów czerpała informacje nt. stosowanego produktu z reklamy TV (56%) i prawie połowa (49%) nie konsultowała jej lekarzem. Zmienną, która najczęściej była statystycznie istotna dla badanego obszaru suplementacji było wykształcenie respondentów, a następnie- miejsce ich zamieszkania.

Wnioski.

1. Suplementy diety, a wśród nich preparaty witaminowe to substancje znajdujące częste zastosowanie w grupie osób, które ukończyły 60 rok życia.
2. Mass media kreują suplementację jako jeden z warunków utrzymania dobrego stanu zdrowia.

3. Osoby deklarujące wyższe wykształcenie nie tylko dłużej stosują suplementację, ale liczba przyjmowanych przez nich preparatów w ciągu doby jest większa. Częściej też konsultują ich zastosowanie z lekarzem.

Słowa kluczowe: Suplementy diety. Seniorzy.

Summary

Introduction. Dietary supplements available on the market are foodstuffs that supplement the daily diet with ingredients that are contained in a given product. The number of supplements is growing year by year, and with it the prevalence of supplementation in various age groups. **The aim** of the study was to assess the phenomenon of supplementation among people over 60 years of age.

Material and methods. The study included 100 people aged 60 – 85 who declared voluntary participation in it. The diagnostic survey was conducted using the author's questionnaire containing 27 questions. The obtained test results were subjected to statistical analysis. In the work, the significance level $\alpha = 0.05$ was assumed.

Results. As many as 82% of the respondents used dietary supplements. The largest group (41.46%) took them for more than a year. The most commonly used were 2 supplements per day (41.46%). More than half of seniors obtained information about the product used from TV advertising (56%) and almost half (49%) did not consult a doctor. The variable that was most often statistically significant for the studied area of supplementation was the education of respondents, and then - their place of residence.

Applications

1. Dietary supplements, including vitamin preparations, are substances that are often used in a group of people who are over 60 years of age.
2. Mass media create supplementation as one of the conditions for maintaining good health.
3. People declaring higher education not only use supplementation longer, but the number of preparations they take during the day is higher. They also consult their use more often with a doctor.

Keywords: Dietary supplements. Seniors.

**BLENDDED MOBILITY SENIOROV TROCH KRAJÍN V RÁMCI
MEDZINÁRODNÉHO PROJEKTU ASEB**
*BLENDDED MOBILITY OF SENIORS FROM THREE COUNTRIES AS PART
OF AN INTERNATIONAL PROJECT ASEB*

Helena Kadučáková, Marcela Ižová

Katolícka univerzita v Ružomberku, Fakulta zdravotníctva, Katedra ošetrovateľstva

Abstrakt

Úvod. Spoluúčasť Fakulty zdravotníctva a Pedagogickej fakulty Katolíckej univerzity na medzinárodnom projekte ASEB od roku 2020 je z hľadiska posilnenia medzinárodného dialógu medzi seniormi významná.

Cieľom projektu je posilniť medzinárodný dialóg, využiť netradičné dve formy komunikácie.: neverbálnu - prostredníctvom hudby a virtuálnu - prostredníctvom e-Learningovej platformy. Do projektu sú zapojení seniori zo Slovenska, Česka a Portugalska.

Metódy. Prostredníctvom e-Learningovej platformy seniori pomocou SMART technológií spoznávajú kultúrne hudobné dedičstvo, čím sa minimalizujú bariéry a posilňuje sa aktívny prístup seniorov ku vzdelávaniu.

Výsledky. Projekt Aktívne bezbariérové vzdelávanie seniorov pomocou informačných technológií a najmä prostredníctvom hudby úspešne napĺňa svoje ciele. Prostredníctvom hudby sa pod vedením expertov realizovala príprava na spoločný koncert, ktorý sa uskutočnil v sobotu 10. septembra 2022 v Koncertnej sále Nového Adalbertina v Hradci Králové. Projekt nielenže spolupracuje s Fakultou zdravotníctva KU na medzinárodnom projekte Aktívne bezbariérové vzdelávanie pre seniorov (ASEB), v rámci ktorého sa v dňoch 3. – 11. septembra 2022 konala tzv. blended mobilita v Hradci Královém členov tímu o nové poznatky, skúsenosti a predovšetkým o nové ľudsko-odborné priateľstvá, ale môže byť veľmi nápomocný napr. pri tvorbe nového študijného programu v rámci Univerzity tretieho veku na ružomerskej univerzite. Jeho zameranie na hudbu a oboznámenie sa s kultúrnym dedičstvom iných krajín by bolo nové a originálne.

Záver. Metodika spevackej práce so seniormi ako aj vytvorený medzinárodný spevník sa tak môžu stať osvedčenou a overenou pomôckou pri realizácii programu, respektíve pri tvorbe ďalších podobných hudobných aktivít v seniorských kluboch a organizáciách.

Kľúčové slová: Seniori. E-Learningové platformy. SMART technológie. Hudobný koncert.

Abstract

Introduction. Participation of Faculty of Healthcare and Faculty of Education, Catholic University in Ružomberok in an international project ASEB since 2020 is from the point of view of strengthening international dialogue between the elderly very important.

Aims. The goal of the project is to strengthen the international dialogue and to apply two unconventional forms of communication – non-verbal through music and virtual through e-learning platform. The elderly from Slovakia, the Czech Republic and Portugal are involved in the project.

Methods. By the e-learning platform the elderly recognize the cultural musical heritage through SMART technologies, the barriers are minimised and an active access of the elderly to the education is strengthen.

Results. The project „Active education of the elderly through information technologies and through music without barriers“ successfully fulfills its goals. The training of the common concert under the tutelage of experts was realized and the concert took place on Saturday, 10th of September 2022 in Concert hall of the New Adalbertin in Hradec Králové, the Czech Republic. The project is realized on the Faculty of Healthcare, Catholic University in Ružomberok and that is why the blended mobility of the members of the slovak team was realized from 3rd of September till 11th od September 2022 in Hradec Králové. The participants gained new knowledge, experience and mainly new friendships. The project can be helpful in creating a new study programme within the university of the third age of the Catholic University in Ružomberok. Its focusing on music and also familiarity with the cultural heritage of different countries would be very original and novel.

Conclusion. The methodology of work with the elderly and their choirs and also creation of an international songbook can thus become a proven and verified aid in the implementation of the programme, respectively in the creation of other similar musical activities in senior clubs and organizations.

Keywords. The elderly. E-learning platforms. SMART technologies. Musical concert.

**DZIAŁANIA MŁODYCH KOBIET PODEJMOWANE W RAMACH
PROFILAKTYKI RAKA PIERSI**
YOUNG WOMEN'S ACTIONS IN THE PREVENTION OF BREAST CANCER

Kinga Żurawska vel Dziurawiec¹, Małgorzata Pabiś², Ewa Buczko¹

¹Zakład Pielęgniarstwa, Instytut Nauk Społecznych i Ochrony Zdrowia, Państwowa wyższa Szkoła Wschodnioeuropejska w Przemyślu

²Zakład Podstaw Pielęgniarstwa i Dydaktyki Medycznej, Katedra Rozwoju Pielęgniarstwa, Wydział Nauk o Zdrowiu, Uniwersytet Medyczny w Lublinie

Streszczenie

Wstęp. Z danych Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD) wynika, że średnio 41,8 na 100 tys. Polek zmarło w 2020 roku na raka piersi. Wg danych WHO z 2021 roku rak piersi był najczęściej diagnozowanym nowotworem na świecie - na przestrzeni dwóch dekad liczba stwierdzonych przypadków wzrosła z 10 do 19,3 mln. W 2020 roku u ponad 2,3 mln kobiet zdiagnozowano tę chorobę, a ponad 635 tys. kobiet zmarło na raka piersi.

Cel pracy. Celem pracy jest ukazanie konkretnych działań profilaktycznych podejmowanych przez młode kobiety w celu zapobieżenia zachorowania na raka piersi.

Material i metoda. Badanie przeprowadzono metodą ankietową z zastosowaniem autorskiego kwestionariusza ankiety, wiosną 2021 roku przez Internet (formularz do wypełniania samodzielnego pod ogólnodostępnym internetowym adresem). Badaniem objęto 109 kobiet w wieku 20-40 lat. Uzyskane wyniki badań poddano analizie statystycznej. Wartości analizowanych parametrów przedstawiono przy pomocy licznosci i odsetka. Zależności pomiędzy zmiennymi oceniano testem chi-kwadrat. Przyjęto poziom istotności $p < 0,05$ wskazujący na istnienie istotnych statystycznie różnic lub zależności.

Wyniki. Prawie połowa ankietowanych (49,54%) miała dostateczny poziom wiedzy na temat czynników ryzyka i profilaktyki raka piersi. Dobry poziom wiedzy posiadało tylko 4,99% respondentek. Niedostateczny poziom wiedzy miało 45,87% badanych. Żadna z respondentek nie uzyskała maksymalnej ilości punktów za dobre odpowiedzi. Respondentki przeceniły swoją wiedzę na temat czynników ryzyka i profilaktyki raka piersi. Ponad 40% z nich oceniło swoją wiedzę dobrze/bardzo dobrze, co nie znalazło potwierdzenia w badaniach własnych.

Wiek, stan cywilny, wykształcenie, rodzaj wykonywanej pracy, sytuacja materialna różnicowały respondentki w zakresie wiedzy na temat czynników ryzyka i profilaktyki raka piersi.

Słowa kluczowe: Profilaktyka. Rak piersi.

Abstract

Introduction. The Organisation for Economic Co-operation and Development's data shows that on average 41.8 per 100 thousand Polish women died in 2020 of breast cancer. According to WHO data in 2021, breast cancer was the most commonly diagnosed cancer in the world - over two decades, the number of cases has increased from 10 to 19.3 million. In 2020, over 2.3 million women were diagnosed with this disease, and over 635,000 women died of breast cancer.

Aim. The aim of the study is to show specific preventive actions taken by young women to prevent breast cancer.

Material and method. The study was conducted by survey method using a proprietary survey questionnaire, in the spring of 2021 via the Internet (self-completion form at a publicly available Internet address). 109 women aged 20-40 were included in the study. The obtained results of the study were subjected to statistical analysis. The values of the analyzed parameters were presented using counts and percentages. The relationships between the variables was checked by means of the Chi-square test. A significance level of $p < 0.05$ was adopted, indicating the existence of statistically significant differences or relationships.

Results. Almost half of the respondents (49.54%) had a sufficient level of knowledge about risk factors and breast cancer prevention. Only 4.99% of the respondents had a good level of knowledge. 45.87% of the respondents had an insufficient level of knowledge. None of the respondents scored the maximum number of points for good answers. The respondents overestimated their knowledge of risk factors and breast cancer prevention. Over 40% of them rated their knowledge good / very good, which was not confirmed in our study. Age, marital status, education, type of work, financial situation differentiated respondents in their knowledge of risk factors and breast cancer prevention.

Keywords: Prevention. Breast cancer.

**VEDOMOSTI A POSTOJE ADOLESCENTOV K PREVENCIÍ MUŽSKÉHO
REPRODUKČNÉHO ZDRAVIA**
*ADOLESCENTS' KNOWLEDGE OF AND ATTITUDE TO MALE REPRODUCTION
HEALTH*

Martin Rydzoň, Andrea Ševčovičová

Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, Detašované pracovisko bl. Sáry
Salkaházi, Rožňava

Abstrakt

Úvod: Na reprodukčnom zdraví by malo záležať každému mužovi už vo veku, kedy ešte len začína vnímať svoje telo a sexualitu. Vzhľadom na stúpajúcu incidenciu onkologických ochorení a klesajúcu plodnosť mužov je vyzdvihnutie významu témy starostlivosti o reprodukčné zdravie a s tým spojené samovyšetovanie semenníkov veľmi dôležité. Zaujať správny postoj k prevencii pomôže aj znalosť problematiky, s ktorou by mali prísť do kontaktu už na pediatrických ambulanciách pri štandardných preventívnych prehliadkach.

Cieľ: Cieľom štúdie bolo zistiť, aké majú adolescenti znalosti o prevencii mužského reprodukčného zdravia a aké postoje zaujímajú k preventívnym prehliadkam.

Metódy: Zber dát sa uskutočnil v termíne október – november 2019 prostredníctvom neštandardizovaného dotazníka vlastnej konštrukcie. Prieskumný súbor tvorilo 210 študentov stredných škôl vo veku 18 – 20 rokov. Analýza údajov sa realizovala prostredníctvom jednoduchej deskriptívnej štatistiky.

Výsledky: Výsledky štúdie u adolescentov potvrdili, že disponujú základnými znalosťami o mužskom reprodukčnom zdraví a zaujímajú kladný postoj k zodpovednému správaniu v prevencii sexuálne prenosných ochorení, kde až 92,9 % potvrdilo, že vedia, ako sa pred nimi chrániť. Zaznamenali sme však potrebu zvýšenia informovanosti respondentov o samovyšetovaní semenníkov. Adolescenti si uvedomujú, že prevencia je dôležitá, ale o jej nástrojoch majú nedostatočné, niekedy až mylné informácie. Až 94 % respondentov považuje prevenciu za dôležitú, pričom 74,7 % vyjadrilo záujem o podrobnejšie informácie k prevencii nádorových ochorení mužského reprodukčného systému a samovyšetovaniu semenníkov.

Záver: Považujeme za dôležité podporiť kladný postoj adolescentov k prevencii mužského reprodukčného systému a zvýšiť ich informovanosť o preventívnych aktivitách na jeho podporu.

Kľúčové slová: Adolescenti. Mužské reprodukčné zdravie. Postoje k prevencii. Samovyšetovanie semenníkov. Starostlivosť o zdravie adolescentov.

Abstract

Introduction: Reproduction health should be cared of by each man at the age when he just begins to sense his body and sexuality. Regarding the rising frequency of oncological diseases and decreasing men's fertility, it's essential to highlight the importance of the care of reproduction health and related self-examination of testicles. The knowledge of the issue, which they should come in contact with in paediatric clinics already during standard preventive examinations, might help to take a proper attitude towards the prevention.

Aim: The aim of the study was to find out what knowledge of male's reproduction health adolescents have, and what attitudes they take towards preventive examinations.

Methods: The data collection took place in November – December 2019, using non-standardized questionnaire of own construction. The survey set consisted of 210 high school students aged 18 – 20 years. The data analysis was carried out by simple descriptive statistics.

Results: The study results in adolescents confirmed that they possess basic knowledge on male reproduction health, and they take positive attitude to responsible behaviour in prevention of sexually transmitted diseases, where up to 92,9 % confirmed they know how to protect towards the diseases. However, we have noticed the need for higher awareness of respondents on testicles self-examination. Adolescents realize that the prevention is essential, but they have insufficient, sometimes even wrong information, about the tools of prevention. Up to 94 % of respondents consider prevention to be important, whereas 74,7 % expressed their interest in more detailed information on prevention of tumour diseases of male reproduction system and self-examination of testicles.

Summary: We consider to be important to support the positive attitude of adolescents to prevention of male reproduction system and to raise their awareness on preventive activities for its support.

Keywords: Adolescents. Male reproduction health. Attitudes towards prevention. Self-examination of testicles. Care of adolescents' health.

**WIEDZA I POSTAWY PACJENTÓW PLACÓWEK MEDYCZNYCH NA TERENIE
PODHAŁA I NOWEGO SĄCZA WOBEC SZCZEPIENIA PRZECIWIW COVID-19**
*KNOWLEDGE AND ATTITUDES OF PATIENTS IN MEDICAL FACILITIES IN THE AREA
OF PODHAŁE AND NOWY SĄCZ REGARDING COVID-19 VACCINATION*

Magdalena Uryga, Jolanta Sułek, Nina Cież-Piekarczyk

Podhalańska Państwowa Uczelnia Zawodowa w Nowym Targu Instytut Pielęgniarstwa

Streszczenie

Wstęp. Z badań CBOS wynika, że nasze postawy wobec szczepień przeciwko COVID-19 są podzielone. 43% Polaków jest przeciwna obowiązkowym szczepieniom, a 38% jest za ich wprowadzeniem. **Cel** Celem badania było zbadanie wiedzy i postaw pacjentów placówek medycznych na terenie Podhala i Nowego Sącza wobec szczepienia przeciw COVID-19. **Material i metoda.** W badaniu wykorzystano metodę sondażu diagnostycznego za pomocą skonstruowanej ankiety. Badaniem objęto 206 osób, które wyraziły zgodę i wypełniły ankietę w okresie od kwietnia do lipca 2022 roku.

Wyniki. 29,6% osób nie zaszczepiło się i nie zamierza, a 35,4% osób zaszczepiło się, ale nie planują kolejnych dawek. Prawie połowa osób 45,6% przyznała, że ma obawy co do tych szczepień, a 22,3% uważa, że przechorowanie daje większą odporność od szczepionki. Tylko 28,2% ankietowanych zamierza w przyszłości przyjmować kolejne szczepionki przeciw COVID-19. Są to częściej osoby, które pracują w zawodzie medycznym (51,7%), lub zasięgają opinii lekarza przed podjęciem decyzji (43%), częściej też są mieszkańcami miasta (42,7%) lub mają wyższe wykształcenie (36,8%). Respondenci mimo iż przyznają, że brakuje im informacji w tym temacie, to nie mają potrzeby zgłębienia wiedzy (85%).

Wnioski. Około 1/3 respondentów wykazuje niechętną postawę wobec szczepień, ponad 1/3 to osoby, które można ocenić jako niezdecydowane, początkowo pozytywnie nastawione, ale z jakichś powodów skłaniające się ku niechętniej postawie, a niespełna 1/3 badanych to osoby z pozytywnym nastawieniem wobec szczepień przeciwko COVID-19. Wiedza na temat szczepień oceniana jest przez samych badanych jako niewystarczająca, ale ten stan rzeczy nie jest czynnikiem motywującym do jej zgłębienia.

Słowa klucz: Pandemia COVID-19. Szczepienia. Wiedza. Postawy.

Abstrakt

Introduction. COVID-19 is a disease that can still lead to severe complications, e.g. life-threatening acute respiratory failure. Despite introduction of the possibility to vaccinate against SARS-CoV-2, the Polish society remains not united in the fight against the virus.

Objective The study aimed to evaluate the knowledge and attitudes of patients in medical facilities in the area of Podhale and Nowy Sącz regarding COVID-19 vaccination.

Materials and Methods. The study employed the diagnostic survey by means of an original questionnaire. 206 subjects were enrolled in the study in the period from April to July 2022.

Results. 29.6% of the subjects have not vaccinated themselves and are not willing to do it and 35.4% have vaccinated themselves but do not plan to continue this practice going forward. Nearly half of the subjects, i.e. 45.6%, admitted that they have concerns about the vaccinations and 22.3% claimed that developing and overcoming the disease provides better immunity compared to the vaccine. Only 28.2% of the subjects intend to take further COVID-19 vaccines in the future. These are more often than not healthcare professionals (51.7%), individuals who seek medical consultation in their decision-making process (43%), inhabitants of cities (42.7%) or people with higher education (36.8%). The subjects admitted that they lack knowledge in the topic, but they did not report a need to deepen it (85%).

Conclusions. Approximately 1/3 of the subjects show reluctance to the vaccinations, over 1/3 are not decided and nearly 1/3 are individuals supporting COVID-19 vaccines. The subjects themselves evaluate their knowledge of the vaccinations as insufficient, but this state of affairs does not motivate them to learn.

Keywords: COVID-19. Pandemic. Vaccinations. Knowledge. Attitudes.

**VYUŽITIE NTH TERAPIE U POST-COVIDOVEHO PACIENTA PO UMELEJ
PLŮCNEJ VENTILÁCIÍ S VERIFIKÁCIOU VARIABILITY SRDCOVEJ
FREKVENCIE**

*THE USE OF NTH THERAPY IN A POST-COVID PATIENT AFTER ARTIFICIAL
PULMONARY VENTILATION WITH VERIFICATION OF HEART RATE VARIABILITY*

Ivana Aštaryová^{1,2}, Jozef Kobela^{1,2}, Zuzana Hudáková^{1,2}

¹Fakulta zdravotníctva, Katolícka univerzita v Ružomberku

²Ústredná vojenská nemocnica SNP Ružomberok- FN

Abstrakt

Úvod: Dýchanie je riadené dvojakým systémom a to pomocou vegetatívneho nervového systému, kedy ide o tzv. automatické dýchanie a druhým systémom je kortikospinálny motorický systém, kedy ide o tzv. vedomé dýchanie. Spektrálna analýza variability srdcovej frekvencie (VSF) umožňuje diagnostiku dysfunkcie autonómneho nervového systému. Metóda spektrálnej analýzy umožňuje rozloženie VSF na zložku podmienenú parasymptikom a na zložku, na ktorej sa podieľa i sympatikus. Pokles amplitúdy respiračných oscilácií frekvencie srdca, alebo ich vymiznutie, svedčí pre pokles aktivity parasymptika. Redukcia amplitúdy oscilácií frekvencie srdca o nízkom kmitočte, alebo ich vymiznutie, poukazuje na zníženú aktivitu sympatika. Neurálna terapia podľa Hunekeovcov (NTH) je najcielenejšou a najrazantnejšou liečbou zo skupiny metód reflexnej terapie, ktorá je využívaná k obnoveniu rovnováhy vegetatívneho nervového systému, podráždením v segmente alebo špecifickým zablokovaním prenosu akčného potenciálu nervovými vláknami lokálnym anestetikom.

Cieľ: Účinok Neurálnej terapie a fyzioterapie u post- covidoveho pacienta po UPV s verifikáciou variability srdcovej frekvencie v troch polohách.

Materiály a metódy: Prípadovou štúdiou je 54- ročný pacient s prekonanou infekciou COVID- 19 po umelej pľúcnej ventilácií. Pacient bol po hospitalizácií odoslaný k ambulantnej rehabilitačnej liečbe so zameraním na respiračnú fyzioterapiu. Pred liečbou bolo vykonané vyšetrenie variability srdcovej frekvencie prostredníctvom prístroja VarCor 7 a spirometrické vyšetrenie pomocou lekárskeho spirometra CONTEC SP80B. Fyzioterapia spočívala v nácviku bráničného dýchania v horizontálnej, aj vertikálnej polohe s následnou

aplikáciou Neurálnej terapie prostredníctvom lokálneho anestetika Marcain do iritačného centra podľa pľúcnej zostavy a do apendikálneho bodu. Terapeutický zámer bol následne verifikovaný vyšetrením variability srdcovej frekvencie a ambulantnej spirometrie po mesačnej rehabilitačnej liečbe.

Výsledok: Vyšetrením a verifikáciou dysfunkcie pacienta pred a po terapeutickom zásahu sú zmeny v zmysle aktivity respiračného systému ako i autonómneho nervového systému.

Záver: Neurálna terapia ako jedna z metód reflexnej liečby má svoje opodstatnenie v rehabilitácii jednak v diagnostike spúšťového mechanizmu ako i ovplyvnenie vegetatívneho nervového systému, ktorého hodnoty a grafické znázornenie umožňuje meranie variability srdcovej frekvencie.

Kľúčové slová: Bráničné dýchanie. Infiltrácia. Variabilita srdcovej frekvencie. Vegetatívny nervový systém.

Abstract

Contribution: Breathing is controlled by a two-fold system, with the help of the vegetative nervous system, when it is the so-called automatic breathing and the second system is the corticospinal motor system, when it is the so-called conscious breathing. Spectral analysis of heart rate variability (HRV) enables the diagnosis of dysfunction of the autonomic nervous system. The spectral analysis method allows the distribution of VSF into a component conditioned by the parasympathetic and a component in which the sympathetic also participates. A decrease in the amplitude of respiratory heart rate oscillations, or their disappearance, indicates a decrease in parasympathetic activity. A reduction in the amplitude of low-frequency heart rate oscillations, or their disappearance, indicates reduced sympathetic activity. Neural therapy according to the Huneke (NTH) is the most targeted and vigorous treatment from the group of reflex therapy methods, which is used to restore the balance of the vegetative nervous system, by irritation in a segment or specific blocking of the transmission of action potentials by nerve fibers with a local anesthetic.

Objective: The effect of neural therapy and physiotherapy in a post-covid patient after artificial pulmonary ventilation with verification of heart rate variability in three positions.

Material and Methods: The case study is a 54-year-old patient who recovered from a COVID-19 infection after artificial lung ventilation. After hospitalization, the patient was sent to outpatient rehabilitation treatment focusing on respiratory physiotherapy. Before treatment,

a heart rate variability test was performed using a VarCor 7 device and a spirometric test was performed using a CONTEC SP80B medical spirometer. Physiotherapy consisted of practicing diaphragmatic breathing in both horizontal and vertical positions with the subsequent application of Neural Therapy through the local anesthetic Marcain to the irritation center according to the lung structure and to the appendiceal point. The therapeutic intention was subsequently verified by examining heart rate variability and ambulatory spirometry after a month of rehabilitation treatment.

Result: Examination and verification of the patient's dysfunction before and after the therapeutic intervention are changes in terms of the activity of the respiratory system as well as the autonomic nervous system.

Conclusion: Neural therapy as one of the methods of reflexology has its justification in rehabilitation both in the diagnosis of the trigger mechanism as well as in influencing the vegetative nervous system, the values of which and its graphic representation enable the measurement of heart rate variability.

Keywords: Diaphragmatic respiration. Infiltration. Heart rate variability. Vegetative nervous system.

ICNP[®] CONCEPT MAPPING IN THE NURSING PROCESS - THEORY AND PRACTICE

Grażyna Dębska, Irena Milaniak

Andrzej Frycz Modrzewski Krakow University, Faculty of Medicine and Health Sciences

Summary

The use of the ICNP[®] classification allows for the use of unified, reference terminology in the nursing practice. This improves communication and enables the harmonisation and comparison of data. The use of standardised professional terminology is one of the indicators of the autonomy of the profession. In this study, the method of analysis and critique of selected items of Polish literature was applied, taking into account the comparison of diagnoses according to NANDY with ICNP[®] diagnoses. On the basis of a selected case description mapping of ICNP[®] nursing terms. The terms contained in the ICNP[®] catalogue enable full replacement of the "traditional" formulations describing diagnoses, outcomes and the range of interventions undertaken by the nurse towards the patient.

Keywords: Professional terminology. Nursing diagnoses. ICNP. NANDA.

QUALITY OF LIFE, DEPRESSIVE SYMPTOMS, AND PERCEIVED STRESS AMONG LVAD RECIPIENTS AND THEIR CAREGIVERS

Irena Milaniak¹, Sylwia Wiśniowska-Śmiałek², Izabela Górkiewicz-Kot², Paulina Tomsia²,
Grzegorz Wassilewski², Michał Kaleta², Karol Wierzbicki²

¹Andrzej Frycz Modrzewski Krakow University Faculty of Medicine and Health Sciences

²John Paul II Hospital, Cardiovascular Surgery & Transplantology Dpt., Krakow Poland

Abstract

Background: Heart transplant is the gold standard treatment for patients with end-stage heart failure, but there is an extreme shortage of donated organs. The implantation of a left ventricular assist device (LVAD) is therefore an important alternative therapeutic option. LVAD therapy has been shown to prolong patients' lives and improve their quality of life (QoL). Patients who VAD therapy typically rely on informal caregivers to assist them in managing their devices. The role of caregivers is important for the successful support of LVAD patients.

Objective: This study aims to present person-oriented outcomes (quality of life [QOL], depression, anxiety and perceived stress for VAD patients and their caregivers in the post-implantation period.

Results: Quality of life is a major outcome of interest in LVAD therapy, and although LVAD is typically associated with QOL improvement, there is substantial variability in QOL outcomes post-implantation, with some patients doing well and others not doing well. The QOL of patients with LVAD may not improve due to complications, limitation of activity, and reduced social roles. The caregivers' QOL was unchanged, but their anxiety was reduced. Caregivers' responsibilities vary from simple tasks, such as changing dressing, changing batteries, and monitoring daily weights, to more complex procedures, such as troubleshooting alarms and responding to emergency situations. These tasks are complex for a layperson and the burden of responsibilities can create a significant amount of stress for caregivers, potentially affecting their health and QoL. Several qualitative studies have described caregivers' experiences in handling this new responsibility and emotional stress, such as anxiety and feelings of fear and loss. Other studies showed that the caregivers' QOL was unchanged in post operation period, but their anxiety was reduced.

Conclusions: Despite the satisfaction for the medical and territorial assistance, patients showed psychological difficulties such as anxious and depressive symptoms and caregivers tend to neglect themselves. Structured and continuous psychological interventions are required to support psychological health of patient and caregiver overtime after the discharge to home. Also it is essential to strengthen the social support system to improve the social roles and activities of patients after discharge.

Keywords: Quality of life. Depressive symptoms. Care givers.

SYMPTÓMY KLIMAKTÉRIA A ICH ZVLÁDANIE ALTERNATÍVNYMI METÓDAMI

SYMPTOMS OF CLIMACTERIUM AND THEIR MANAGEMENT BY ALTERNATIVE METHODS

Ľubica Libová, Petra Zubatá, Jana Debnárová

Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, n.o., v Bratislave, SR
St. Elizabeth University of Health and Social Work in Bratislava, Slovak Republic

Abstrakt

Úvod: Každá žena je medzi 45. až 60. rokom života sprevádzaná fyziologickým procesom, nazývaným klimaktérium – prechod, ktoré predstavuje pomerne dlhú a významnú etapu v jej živote. Sice je klimaktérium prirodzený biologický proces, ale pri predlžujúcej sa dĺžke života a stabilizácii klimaktéria, ženy žijú v klimakterickom období dlhšie o viac ako jednu tretinu zvyšku svojho života. Preto je nevyhnutné, aby sa udržala čo najvyššia kvalita života žien.

Cieľ: Cieľom nášho prieskumu bolo zistiť úroveň vedomostí žien v období klimaktéria o možnosti využívania alternatívnych liečebných metód vo vybraných gynekologických ambulanciách.

Metóda: Na dosiahnutie stanovených cieľov sme použili metódu dotazníka. Výsledky prieskumu sme štatisticky analyzovali pomocou $[\chi^2]$ chí kvadrátového testu nezávislosti. Výberový súbor celkovo tvorilo 105 respondentiek - žien v období klimaktéria navodeného fyziologicky alebo arteficiálne s dosiahnutým stredoškolským a vysokoškolským vzdelaním.

Výsledky: Z výsledkov prieskumu vyplýva, nedostatočná vedomosť žien o jednotlivých alternatívnych liečebných metódach na zmiernenie klimakterických ťažkostí. Zistili sme, že ženy v klimaktériu majú záujem nielen o získavanie informácií, ale aj o využívanie alternatívnych metód k zmierneniu príznakov klimaktéria.

Záver: Proces starnutia začína narodením. Od danej chvíle prechádzame rôznymi životnými obdobiami. V prípade ženského pohlavia, zvyšujúcim sa vekom postupne približujeme až do obdobia hormonálnych zmien. Klimaktérium sa považuje za vysoko variabilnú fázu života ženy, u niektorých žien môžu symptómy ovplyvniť kvalitu života.

Kľúčové slová: Alternatívne liečebné metódy. Fytoterapia. Klimaktérium. Symptómy. Životospráva.

Abstract

Introduction: Between the ages of 45 and 60, every woman is accompanied by a physiological process called menopause - a transition that represents a relatively long and important stage in her life. Although menopause is a natural biological process, with increasing life expectancy and stabilization of menopause, women live more than one-third of the rest of their lives during the menopausal period. Therefore, it is essential to maintain the highest possible quality of life for women.

Aim: Our survey aimed to determine the level of knowledge of women in the period of menopause about the possibility of using alternative treatment methods in selected gynecological clinics.

Method: We used the questionnaire method to achieve the set goals. We statistically analyzed the results of the survey using the $[\chi^2]$ chi-square test of independence. The sample consisted of a total of 105 respondents - women in the period of menopause induced physiologically or artificially with high school and university education.

Results: The results of the survey show insufficient knowledge of women about individual alternative treatment methods to alleviate climacteric difficulties. We found that women in menopause are interested not only in obtaining information, but also in using alternative methods to alleviate the symptoms of menopause.

Conclusion: The aging process begins at birth. From that moment on, we go through different periods of life. In the case of the female sex, with increasing age we gradually approach until the period of hormonal changes. Menopause is considered a highly variable stage of a woman's life; in some women, symptoms can affect the quality of life.

Keywords: Alternative treatment methods. Phytotherapy. Menopause. Symptoms. Life management.

**WYSTĘPOWANIE ZJAWISKA OTYŁOŚCI W GRUPIE MIESZKAŃCÓW
POWIATU PRZEMYSKIEGO**
*OCCURRENCE OF OBESITY IN THE GROUP OF INHABITANTS OF THE PRZEMYSŁ
POVIAT*

Jolanta Karpińska-Ciuba, Dagmara Podgórska-Kowalczyk, Marta Jurkiewicz

Zakład Pielęgniarstwa, Instytut Nauk Społecznych i Ochrony Zdrowia, Państwowa Wyższa
Szkoła Wschodnioeuropejska w Przemyśle

Streszczenie

Wprowadzenie. Problem otyłości według danych Worldometers dotyczy 10% ludności świata, według WHO dotyczy około 24% polskiego społeczeństwa. Według prognoz NFZ w 2025 r. w Polsce otyłych będzie 26% dorosłych kobiet i 30% dorosłych mężczyzn.

Cel pracy. Ocena częstości występowania otyłości w populacji mieszkańców powiatu przemyskiego.

Material i metody. Badaniem objęto 165 losowo wybranych uczestników imprez plenerowych o charakterze edukacyjnym i profilaktycznym zorganizowanych w miejscowościach powiatu przemyskiego. Pomiarów dokonywano przy pomocy wagi z możliwością analizy składu ciała. Uzyskane wyniki wskaźnika BMI poddano analizie statystycznej, w której wyliczono średnią arytmetyczną i ich rozkład ilościowo-procentowy.

Wyniki. Grupę badawczą stanowiło 165 osób, w wieku od 21 do 81 lat. Mężczyźni stanowili 30,3%, zaś kobiety 69,7%. Średnia wieku kobiet wynosiła 55,43, zaś średnia wieku mężczyzn wynosiła 53,26 lat. W badanej grupie nadwagę stwierdzono u 42%, zaś otyłość u 22% badanych. W grupie badanych kobiet BMI mieściło się w przedziale 19,0 - 41,8 średnio wynosiło 26,38. Wśród badanych mężczyzn BMI mieściło się w przedziale 20,7 - 40,0 średnio wynosiło 28,05. U ponad połowy badanych (64%) stwierdzono nieprawidłową masę ciała, zaś otyłość stwierdzono u 22%.

Wnioski. Odsetek osób otyłych w badanej grupie jest niższy od danych podawanych dla społeczeństwa Polskiego przez WHO. Wysoki odsetek osób (42%) z nadwagą wskazuje na tendencję wzrostową i rosnące ryzyko wystąpienia między innymi chorób sercowo-naczyniowych i cukrzycy. Istnieją przesłanki do zwiększenia działań edukacyjnych szczególnie w zakresie racjonalnego odżywiania, zwiększenia aktywności fizycznej.

Summary

Introduction. According to Worldometers data, the problem of obesity affects 10% of the world's population, according to WHO, it affects approximately 24% of the Polish population. According to the forecasts of the National Health Fund, in 2025 26% of adult women and 30% of adult men will be obese in Poland.

Objective of the work. Assessment of obesity prevalence in the population of Przemyśl powiat inhabitants.

Material and methods. The study covered 165 randomly selected participants of outdoor events of an educational and preventive nature, organized in towns of the Przemyśl powiat. Measurements were made using a scale with the possibility of analyzing body composition. The obtained results of the BMI index were subjected to statistical analysis, in which the arithmetic mean and their quantitative-percentage distribution were calculated.

Results. The research group consisted of 165 people, aged 21 to 81 years. Men constituted 30.3%, and women 69.7%. The mean age of women was 55.43 and the mean age of men was 53.26 years. In the studied group, overweight was found in 42%, and obesity in 22% of the respondents. In the group of women, the BMI ranged between 19.0 - 41.8 and the average was 26.38. Among the examined men, BMI ranged from 20.7 to 40.0, the average was 28.05. Abnormal body weight was found in over half of the respondents (64%), and obesity was found in 22%.

Conclusions. The percentage of obese people in the study group is lower than the data provided for the Polish society by WHO. A high percentage of overweight people (42%) indicates an upward trend and an increasing risk of developing cardiovascular diseases and diabetes, among others. There are reasons to increase educational activities, especially in the field of rational nutrition and increasing physical activity.

Keywords: Obesity. BMI. Nutrition. Physical activity.

DELIRIUM POOPERACYJNE Z PERSPEKTYWY PERSONELU MEDYCZNEGO I RODZINY PACJENTA

POCD FROM THE PERSPECTIVE OF THE MEDICAL STAFF AND THE PATIENT'S FAMILY

Jolanta Sułek, Magdalena Uryga, Nina Cież-Piekarczyk

Podhalańska Państwowa Uczelnia Zawodowa w Nowym Targu Instytut Medyczny

Abstrakt

Cel pracy: Przedstawienie przeglądu badań na temat delirium pooperacyjnego oraz problemów rodziny pacjenta, u którego wystąpił epizod delirium po zabiegu operacyjnym

Metoda: przegląd literatury, praca pogładowa

Delirium (majaczenie, ostry zespół mózgowy) jest to zespół zaburzeń świadomości, na który składa się zespół iluzji, omamów i pobudzenie psychomotoryczne. Występuje on po zabiegach operacyjnych zwykle w drugiej dobie i dotyczy 2,5- 3% wszystkich operowanych pacjentów. Jest także jedną z przyczyn wydłużenia czasu hospitalizacji, wzrostu kosztów leczenia, a nawet wzrostu śmiertelności. Czynnikiem ryzyka są: rodzaj zabiegu (najczęściej operacja naprawcza złamania szyjki kości udowej), wysoka punktacja w skali ASA (3 i więcej), choroby kardiologiczne, oddechowe, neurologiczne i metaboliczne w wywiadzie, deficyty czuciowe, ból pooperacyjny, polipragmazja, post pływowy i ból przed zabiegiem operacyjnym

Dotychczas brak jest rekomendacji dotyczących postępowania – zarówno farmakologicznego, jak i nie farmakologicznego, które byłoby skuteczne w zapobieganiu i leczeniu. Główny kierunek działania to nacisk na wyeliminowanie lub zminimalizowanie czynników ryzyka.

W trudnej sytuacji jest rodzina pacjenta poddawanego zabiegowi, która musi mierzyć się nie tylko z problemami, jakich mogła się spodziewać przed zabiegiem operacyjnym, ale także z dodatkowym zaburzeniem, które pojawiło się zupełnie nieoczekiwanie. Stan ten powoduje nie tylko przerażenie i lęk z racji swej istoty, ponieważ po zabiegu osoba bliska może sprawiać wrażenie, że jest zupełnie obcym człowiekiem, ale także jest początkiem dodatkowych problemów w opiece nad chorym.

Słowa kluczowe: Delirium pooperacyjne. Opiekunowie. Personel medyczny.

Abstract

Objective: Review of studies into postoperative delirium and problems of the family of the patient affected by an episode of postoperative delirium.

Method: literature review, work supported with research examples

Delirium (acute cerebral syndrome) is a set of disorders of consciousness including hallucinatory syndrome, delusional syndrome and psychomotor excitation. It usually occurs on day two after surgeries and affects 2.5–3% of all operated patients. It is also one of the reasons for extending hospitalisation time, increased treatment costs and even increased mortality rate. –The risk factors include the type of surgery (most frequently femoral neck repair), high ASA score (3 and more), history of cardiologic, respiratory, neurologic and metabolic diseases, sensory deficits, postoperative pain, polypharmacy, fluid starvation and preoperative pain.

There have been no management recommendations so far – both pharmacological and non-pharmacological – that would be effective in prevention and treatment. The main directions include elimination or minimisation of the risk factors.

The family of the operated patient is in a difficult situation as they have to face not only the problems that might be expected before the surgery, but also with the additional disorder that occurs by complete surprise. The condition not only leads to terror and anxiety due to its nature, as the patient after the surgery may seem an entirely alien person, but it also marks the beginning of additional problems in patient care.

Keywords: Postoperative cognitive dysfunction. Caregivers. Medical staff.

VZŤAH MEDZI EMOCIONÁLNOU INTELIGENCIOU A SEBAÚCTOU
U ŠTUDENTOV OŠETROVATELSTVA
THE RELATIONSHIP BETWEEN THE EMOTIONAL INTELLIGENCE AND SELF-ESTEEM
IN NURSING STUDENTS

Lukáš Kober, Nikola Koraušová

Katolícka univerzita v Ružomberku, Fakulta zdravotníctva

Abstract

Introduction: During the practice of her profession, a nurse encounters situations requiring full commitment on a daily basis, necessary for the application of organizational, social and professional skills, which nursing students should also identify with. The dominant key qualities needed to ensure the smooth running of management in individual nursing performances related to the provision of nursing health care are emotional intelligence and self-esteem. The main objective of the conducted survey was to assess the relationship between emotional intelligence and self-esteem among nursing students at the Catholic University in Ružomberok, Slovakia.

Methodology: A quantitative research method was used to collect data for the research part of the work, a self-constructed questionnaire, compiled with the inspiration of the determinants of emotional intelligence determined according to D. Goleman together with the Rosenberg scale for assessing the value of self-esteem in order to determine the level of emotional intelligence and self-esteem in nursing students, specifically between the first and fourth years in full-time and part-time study. After recording the research results, a three-digit scale is created to evaluate the level of emotional intelligence and self-esteem, with the maximum number of points obtained being 176 and the minimum being 89 points.

Results: One of the ways in which emotions influence behavior is through motivation, which largely conditions it. We noted the confirmation of this theory, as more than 70% of respondents feel ambitious, persistent, proactive and optimistic. Despite the positive psychological adjustment of behavior, a wrong understanding of emotions can have a negative effect on personal and professional relationships. An important factor influencing the score of emotional intelligence and self-esteem of nursing students is previous education, which is represented by secondary medical school / medical assistant field in 79% of

respondents. These students were measured to have higher emotional intelligence and self-esteem scores than 19% of high school graduates. Differences occurred in the case of adaptation to challenging situations or environments. The average value of emotional intelligence for all students reaches a score of 118 points, of which 57% of students achieve an average score and 41% of respondents passed with an above-average score. Despite the positive results, a sample of two respondents was found in the survey, which did not meet the prerequisites necessary for practicing the profession of a nurse, while their value was just below the point scale. Out of a sample of 100 respondents, second to third year students performed best with an average score of 125 to 122 points.

Conclusion: The scope of knowledge about the correct interpretation of feelings and adequate feedback without succumbing to emotions discusses the basic attributes that define the emotional intelligence of a nurse. For this reason, it is necessary to draw attention to the careful consideration not only of the choice of studying a health field, such as nursing, but also of the subsequent choice of employment. It is necessary to purposefully apply the elements of emotional intelligence in practice, e.g. when communicating with the patient, relatives or other medical personnel and use empathy, active listening, avoid intrusion in the conversation, verify the validity of information, provide feedback, express yourself assertively. To devote oneself to self-knowledge in the area of shortcomings and bad habits. Know how to regulate one's emotions in professional and personal life. To enable nursing students to participate in trainings or courses supporting the development of their emotional intelligence and self-esteem.

Keywords: Nursing. Students. Emotional Intelligence. Self-esteem.

**OPIEKA NAD PACJENTEM NIEDOŻYWIANYM W PRZEBIEGU
WIELOCHOROBOWOŚCI**
CARE OF A MALNOURISHED PATIENT IN THE COURSE OF MULTIMORBIDITY

Iwona Klisowska¹ Martyna Łaska², Anna Rozensztrauch¹, Jadwiga Staniszevska¹,
Anna Felińczak¹

¹Faculty of Health Sciences, Wrocław Medical University, Wyb. Ludwika Pasteura 1,
50-367 Wrocław, Poland,

²Graduate of the Wrocław Medical University.

Abstract

Contribution. Malnutrition is a serious problem that affects many elderly people. Studies show that the highest percentage of malnourished people are hospitalized patients and those residing in nursing homes. The causes of malnutrition are

Aim of the study. The purpose of the study was to present the problems that occur in the care of a malnourished patient in the course of multimorbidity, as well as to describe the course of the disease and to propose a plan of care including treatment.

Material and methods. The research method used in this work is based on an individual case study using the nursing process. It involves a thorough analysis of the patient's condition based on an interview, scales, family history and a comprehensive geriatric assessment of the patient.

Results. I.B. 86-year-old patient, with advanced dementia syndrome and comorbidities (diabetes mellitus, heart failure, hypertension) after a fall at home that left the patient immobilized mainly due to fear of falling again. The patient's condition, since the fall, has deteriorated significantly, and her weight has decreased significantly. The patient currently resides in her own home under the care of her husband. The main nursing problems were the main caregiver's lack of knowledge, skills and ability to provide care, and the patient's existing malnutrition (BMI= 12.1, nutritional status on the MNA scale -12 points), difficult contact (on the MMES scale - 3 points), uncooperative and dependent on another person (IADL- 2 points).

Conclusion. The tasks of the nurse in the care of a patient with malnutrition focus mainly on educating the patient and caregiver in terms of changing eating habits in order to determine

the appropriate diet, caloric content and number of meals consumed .An elderly person with multimorbidity requires support and care from a community-family nurse orac a social worker. Untreated malnutrition is associated with serious health consequences such as a decrease in body weight and muscle mass which results in deterioration of physical performance, resulting in immobility and an increased risk of falls.

Keywords: Malnutrition. Multimorbidity. Senior.

**VÝŽIVA A POHYBOVÁ AKTIVITA V INTERDISCIPLINÁRNEJ
STAROSTLIVOSTI O KREHKÝCH SENIOROV**
*NUTRITION AND PHYSICAL ACTIVITY IN INTERDISCIPLINARY CARE OF FRAIL
SENIORS*

Katarína Zrubáková¹, Mária Lehotská¹, Soňa Kajúchová²

¹ Katolícka univerzita v Ružomberku, Fakulta zdravotníctva

² Ústredná vojenská nemocnica SNP Ružomberok- FN, Doliečovacie oddelenie

Abstrakt

Úvod- starecká krehkosť je špecifickou témou geriatrickej a geriatrického ošetrovateľstva. Z klinického hľadiska ide o geriatrický syndróm, ktorý má multikauzálnu etiológiu, chronický priebeh, spôsobuje disabilitu a nemá kauzálnu liečbu. Liečia sa len príznaky a to poruchy výživy (anorexia, malnutricia), hypomobilita, apatia, kognitívne zmeny. Pri ich eliminovaní je veľmi dôležitá interdisciplinárna spolupráca a kombinácia nefarmakologických a farmakologických liečebných postupov. K členom tímu patrí lekár, sestra, fyzioterapeut, ergoterapeut, asistent výživy, sociálny pracovník, psychológ, rodinní príslušníci a senior. Ako reálne prebieha spolupráca v praxi, pri uspokojovaní potreby výživy a aktivity uvádzame v príspevku.

Cieľ- prezentovať intervencie v liečebno-preventívnej starostlivosti o krehkých seniorov, spôsoby hodnotenia stavu výživy, fyzickej aktivity a funkčného stavu krehkých seniorov. Poukázať na možnosti interdisciplinárnej spolupráce v liečbe geriatrickej krehkosti.

Metódy- hlavnou metódou bolo narrative review, doplnujúcou polo štruktúrovaný rozhovor. Súborom boli vedecké štúdie a metaanalýzy. Pri doplnujúcej metóde sestry pracujúce v ústavných zariadeniach, ktoré poskytujú ošetrovateľskú starostlivosť seniorom/geriatrickým pacientom.

Výsledky- prostredníctvom narrative review sme získali objektívnu analýzu súčasných poznatkov o danej téme. Syndrómu krehkosti a modelom starostlivosti je venovaná pozornosť vo všetkých vyspelých krajinách s rozvinutou geriatrickou starostlivosťou. Hlavnými nástrojmi hodnotenia zdravotného a funkčného stavu seniora sú: FRAIL, Index geriatrickej krehkosti, Škála klinickej krehkosti, MNA, MUST, NRS-2002, HGS, ADL, IADL, FIM, FAM, SARC-F, Morse Fall Scale. Aktívnymi členmi multidisciplinárnych tímov na

Slovensku i v zahraničí sú sestry a geriatrické sestry. Intervencie sú zamerané na pravidelné hodnotenie stavu výživy, sebestačnosti a mobility seniora a manažment rizík. Aplikáciu výživy ovplyvňuje aktuálny fyzický a psychický stav seniora. Pri fyzickej aktivite je najvýznamnejšia spolupráca senior-fyzioterapeut-lekár-sestra. Výsledky sú súčasťou pilotnej štúdie projektu KEGA č. 009KU-4/2022.

Závery- viaceré vedecké štúdie potvrdili, že aktivity zamerané na výživu a realizovanie pravidelnej fyzickej aktivity majú potenciál zvrátiť alebo spomaliť progresiu krehkosti u starších dospelých. Poukazujú aj na ekonomický benefit intervencii, zníženie finančných nákladov na zdravotnú starostlivosť. Významný je aj benefit pre seniorov žijúcich v komunite, zvyšuje sa ich samostatnosť v aktivitách denného života, zlepšuje sa sebakoncepcia, redukuje bolesť a strach z pádu. Najvýraznejšie úspech zaznamenali modely a programy starostlivosti, ktoré sú zamerané na aktívne vyhľadávanie rizikových osôb a interdisciplinárnu spoluprácu.

Kľúčové slová: Krehký senior. Výživa. Pohybová aktivita. Starostlivosť o krehkých seniorov. Interdisciplinárna spolupráca. Projekt KEGA

Abstract

Introduction - frailty is a specific area of geriatrics and geriatric nursing. From a clinical point of view, it is a geriatric syndrome that has a multicausal etiology, a chronic course, causes disability and has no causal treatment. During treatment, we focus on its symptoms, namely nutritional disorders (anorexia, malnutrition), hypomobility, apathy, cognitive changes. In their elimination, interdisciplinary cooperation and a combination of non-pharmacological and pharmacological treatments are very important. Team members include a doctor, nurse, physiotherapist, occupational therapist, nutritionist, social worker, psychologist, family members and a senior. How cooperation actually takes place in practice, when satisfying the need for nutrition and activity, we present in the article.

Aims- to present interventions in therapeutic and preventive care for frail seniors. To characterize methods of assessing the nutritional status, physical activity and functional condition of frail seniors. Point out the possibilities of interdisciplinary cooperation in the treatment of geriatric frailty.

Methods - the main method was a narrative review, supplementing a semi-structured interview. The collection was scientific studies and meta-analyses. In the complementary

method, nurses working in institutional facilities that provide nursing care to senior/geriatric patients.

Results- through a narrative review, we obtained an objective analysis of current knowledge on the topic. Frailty syndrome and care model is given attention in all countries with developed geriatric care. The main tools for assessing the health and functional condition of seniors are: FRAIL, Frailty Index, Clinical Frailty Scale, MNA, MUST, NRS-2002, HGS, ADL, IADL, FIM, FAM, SARC-F, Morse Fall Scale. Nurses and geriatric nurses are active members of multidisciplinary teams in Slovakia and abroad. The interventions are aimed at regular assessment of the nutritional status, self-sufficiency and mobility of the senior and risk management. The application of nutrition is influenced by the current physical and psychological state of the senior. In the implementation of physical activity, the most important cooperation is senior-physiotherapist-doctor-nurse. The results are part of the pilot study of the KEGA project no. 009KU-4/2022.

Conclusions - several scientific studies have confirmed that nutrition and regular physical activity activities have the potential to reverse or slow the progression of frailty in older adults. They also point to the economic benefit of the intervention, the reduction of financial costs for health care. There is also a significant benefit for seniors living in the community, their independence in daily life activities increases, self-concept improves, pain and fear of falling is reduced. The most significant success was achieved by care models and programs that focus on the active search for at-risk persons and interdisciplinary cooperation.

Keywords: Frail senior. Nutrition. Physical activity. Care for frail seniors. Interdisciplinary cooperation. KEGA project

KNOWLEDGE AND ATTITUDES OF PATIENTS IN MEDICAL FACILITIES IN THE AREA OF PODHALE AND NOWY SĄCZ REGARDING COVID-19 VACCINATION

Magdalena Uryga, Jolanta Sułek, Nina Cież-Piekarczyk

Podhale State Higher Vocational School in Nowy Targ Institute of Medicine

Abstract

Introduction. COVID-19 is a disease that can still lead to severe complications, e.g. life-threatening acute respiratory failure. Despite introduction of the possibility to vaccinate against SARS-CoV-2, the Polish society remains not united in the fight against the virus.

Objective The study aimed to evaluate the knowledge and attitudes of patients in medical facilities in the area of Podhale and Nowy Sącz regarding COVID-19 vaccination.

Materials and Methods. The study employed the diagnostic survey by means of an original questionnaire. 206 subjects were enrolled in the study in the period from April to July 2022.

Results. 29.6% of the subjects have not vaccinated themselves and are not willing to do it and 35.4% have vaccinated themselves but do not plan to continue this practice going forward. Nearly half of the subjects, i.e. 45.6%, admitted that they have concerns about the vaccinations and 22.3% claimed that developing and overcoming the disease provides better immunity compared to the vaccine. Only 28.2% of the subjects intend to take further COVID-19 vaccines in the future. These are more often than not healthcare professionals (51.7%), individuals who seek medical consultation in their decision-making process (43%), inhabitants of cities (42.7%) or people with higher education (36.8%). The subjects admitted that they lack knowledge in the topic, but they did not report a need to deepen it (85%).

Conclusions. Approximately 1/3 of the subjects show reluctance to the vaccinations, over 1/3 are not decided and nearly 1/3 are individuals supporting COVID-19 vaccines. The subjects themselves evaluate their knowledge of the vaccinations as insufficient, but this state of affairs does not motivate them to learn.

Keywords: COVID-19 pandemic. Vaccinations, Knowledge. Attitudes.

ČEKÁNÍ JAKO ASPEKT KVALITY POSKYTOVANÉ PÉČE

Petr Snopek

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta humanitních studií, Ústav zdravotnických věd
Krajská nemocnice Tomáše Bati, a.s.

Abstrakt

Úvod: Pacienti na urgentním příjmu, komplikace při operaci, dopravní chaos – důvodů, proč se v nemocnici nedodržují termíny nebo operační časy, je mnoho. Čekání pacienta na operaci může být však pro pacienta velmi stresující a nelze se mu někdy vyhnout.

Metodika: Zamyšlení nad tématem.

Vlastní text sdělení: Vzhledem k tomu, že pro pacienty znamená čekání enormní zátěž, je profesionální přístup zdravotníků zásadní. Ošetřovatelský tým je zodpovědný za pomoc pacientovi porozumět a vyrovnat se s fyzickými, psychickými a sociálními změnami, stejně jako s okolnostmi a složitostmi, které zahrnují dané okamžiky v bezprostředním období elektivní operace.

Závěr: Srozumitelné důvody, jasné časy a návrhy čekací doby mohou výrazně zvýšit spokojenost pacientů i jejich blízkých.

Klíčová slova: Elektivní operace. Čekání. Všeobecná setra. Ošetřovatelství.

Abstract

Introduction: Patients at the emergency department, complications during surgery, traffic chaos - there are many reasons why deadlines or the times of the operation are not kept in the hospital. However, waiting for the patient to undergo operation can be very stressful for the patient and sometimes it can be avoided.

Methodology: Reflection on the topic.

Content: Considering that waiting is an enormous burden for patients, the professional approach of health professionals is essential. The nursing team is responsible for helping the patient understand and cope with physical, psychological and social changes, as well as with the circumstances and complexities that involve the given moments in the immediate period of elective operation.

Conclusion: Comprehensible reasons, clear times and suggestions for waiting times can significantly increase the satisfaction of patients and their loved ones.

Keywords: Elective operation. Waiting. General nurse. Nursing.

AMBULATORYJNE POSTĘPOWANIE FIZJOTERAPEUTYCZNE PO PRZEBYTYM COVID 19

OUTPATIENT PHYSIOTHERAPY AFTER COVID 19

Marcin Zarzycki¹, Karolina Kumięga², Tomasz Partyka³

¹Centrum Medyczne w Dobrej

²NOR-MED Nowohucki Ośrodek Rehabilitacja, Kraków

³Wojewódzki Specjalistyczny Szpital Dziecięcy im. Św. Ludwika w Krakowie

Streszczenie

Wprowadzenie: Obecna sytuacja na Świecie pozwala myśleć, że udało się nam ograniczyć rozprzestrzenianie wirusa COVID 19 oraz obniżyć liczbę zgonów przez niego spowodowanych. Najnowsze badania ukazują jednak inny problem wynikający z pojawienia się pandemii. U osób chorujących na COVID 19 objawy ustępowały zwykle po okresie 2 tygodni. Jednak u sporej ilości chorych możemy zauważyć chwilowe wycofanie się objawów, a następnie ich powrót lub też przetrwanie tych objawów w dłuższym czasie. Mówimy wtedy o tzw. „Post COVID” Objawy przetrwałe dotyczą również osób które nie doświadczyły ciężkiego przebiegu choroby oraz nie wymagały hospitalizacji. W obu w/w zespołach problemy zdrowotne dotyczyły dolegliwości z wiązanych z układem oddechowym, układem krążenia, układem nerwowym, układem trawiennym oraz zdrowiem psychicznym. Pacjent po procesie rehabilitacji we wczesnym okresie choroby, powinien mieć możliwość kontynuowania leczenia w warunkach ambulatoryjnych w celu złagodzenia przetrwałych objawów, poprawy kondycji psychicznej, kondycji fizycznej oraz jakości życia.

Celem jest przedstawienie stosowania rehabilitacji ambulatoryjnej u pacjentów z przetrwałymi objawami COVID-19.

Metodyka: Analiza rekomendacji, przegląd literatury.

Wyniki: Zespół „Long COVID i „Post COVID” stał się już udziałem ogromnej części naszego społeczeństwa. Powrót do zdrowia po zakażeniu jest konieczny dla wszystkich, niezależnie od stopnia przebiegu choroby. Fizjoterapia może być stosowana na różnych etapach leczenia COVID-19 jednak dla osób z objawami przetrwałymi szczególne znaczenie ma odmiana fizjoterapii ambulatoryjnej jak i autoterapii w warunkach domowych jako jej

kontynuacja. Decyzja o jej zastosowaniu , charakterze, zakresie i celu powinna opierać się na dowodach klinicznych i bezpieczeństwie pacjentów(uwzględnieniu tzw. „red flags”).

Słowa kluczowe: COVID 19. Post COVID. Fizjoterapia.

Abstract

Introduction: The current situation in the world allows think that we have managed to limit the spread of the COVID -19 virus and reduce the number of deaths caused by it. However, recent research reveals another problem arising from the evolution of the pandemic. In people with COVID-19, symptoms usually resolve after 4 weeks. However, in a large number of patients, we may notice a temporary resolution of symptoms, and then the recurrence of symptoms, or the persistence of these symptoms over a longer period. We are then talking about the so-called "Post COVID". Persistent symptoms also apply to people who did not experience a severe illness and did not require hospitalization. In both of the above-mentioned groups, the health problems concerned ailments related to the respiratory system, circulatory system, nervous system, digestive system, and mental health. After the rehabilitation process in the early stages of the disease, the patient should be able to continue treatment on an outpatient basis to relieve persistent symptoms and improve the mental condition, physical condition, and quality of life.

The objective of work: To present the use of outpatient rehabilitation in patients with persistent symptoms of COVID-19.

Methodology: The study is a review of recommendations and literature topics related to post covid rehabilitation. Browsers were used: Google Scholar and PubMed.

Results: The "Long-COVID" and Post COVID "groups have already reached a large part of our society. Recovery from infection is necessary for everyone, regardless of the severity of the disease. Physiotherapy can be used at various stages of COVID-19 treatment, however, for people with persistent symptoms, the variety of outpatient physiotherapy and self-therapy at home as its continuation is of particular importance.

The decision on its application, nature, scope, and purpose should be based on clinical evidence and patient safety (taking into account the so-called "red flags").

Keywords: COVID 19. Post COVID. Physiotherapy.

**STRES ZAWODOWY A SATYSFAKCJA Z PRACY PIELEŃNIAREK
PRACUJĄCYCH W ODDZIAŁACH ZAKAŹNYCH PODCZAS
PANDEMII SARS-COV-2**

*PROFESSIONAL STRESS AND JOB SATISFACTION OF NURSES WORKING IN
INFECTIOUS DISEASES WARDS DURING THE SARS-COV-2 PANDEMIC*

Katarzyna Tomaszewska¹, Katarzyna Sopol²

¹orcid.org/0000-0002-2129-9107

¹Zakład Pielęgniarstwa, Instytut Ochrony, The Bronisław Markiewicz State School of Higher
Technical and Economical, Jarosław, Polska

²Absolwentka Collegium Masoviense Wyższej Szkoły Nauk o Zdrowiu w Żyrardowie

Streszczenie

Wstęp. Pandemia SARS-CoV-2 przynosi wiele wyzwań w codziennej pracy pielęgniarek i pielęgniarzy, którzy każdego dnia narażają swoje życie i zdrowie dla ogółu społeczeństwa. Wywołuje to u nich silny stres zawodowy, powoduje obciążenie psychiczne, obniża poziom satysfakcji z wykonywanej pracy zawodowej.

Celem badań była ocena poziomu stresu oraz satysfakcji z pracy pielęgniarek pracujących w oddziałach zakaźnych.

Material i metody. Badanie zostało przeprowadzone wśród 169 pielęgniarek/pięgniarzy w okresie od lutego do kwietnia 2022 roku. Badanie przeprowadzono metodą sondażu diagnostycznego, techniką było badanie ankietowe, a narzędziem badań ankietowych był kwestionariusz ankiety udostępniony w Formularzu Google. Analizy różnic między zmiennymi jakościowymi dokonano przy użyciu testu niezależności χ^2 . Test niezależności χ^2 (nieparametryczny test istotności dla dwóch lub więcej prób niezależnych) stosujemy, by zbadać czy zmienne mierzone na poziomie nominalnym lub wyższym w grupach porównawczych różnią się między sobą. W opracowaniu przyjęto poziom istotności $p < 0,05$. Obliczenia wykonano programem SPSS 25.

Wyniki. Pracę w bezpośrednim kontakcie z osobami zakażonymi koronawirusem wykonywało większość badanych. Z pomocy psychologicznej w okresie pandemii skorzystało tylko około 18,0% pielęgniarzy/pięgniarek. Wśród czynników szkodliwych i uciążliwych w miejscu pracy respondenci wymieniali stres, kontakt z materiałem potencjalnie zakaźnym, zakażenie koronawirusem mimo odpowiednich środków ochrony osobistej oraz skaleczenia.

Wnioski. Stres w miejscu pracy odczuwany był szczególnie z powodu konieczności obsługi specjalistycznego sprzętu, z którym dotychczas respondenci nie mieli styczności. Według ankietowanych w miejscu pracy narażeni byli głównie na stres dotyczący wykonywania trudnych i odpowiedzialnych czynności. Zdecydowanie satysfakcją z wykonywanej pracy odczuwała tylko niewielka część respondentów.

Słowa kluczowe: Satysfakcja. Stres. Czynniki szkodliwe. Pandemia. Pielęgniarka.

Abstract

Contribution. The SARS-CoV-2 pandemic brings many challenges to the daily work of nurses who put their lives and health at risk for the general public every day. This causes them to be highly stressed at work, causes mental strain, and lowers the level of job satisfaction.

The aim of the research was to assess the level of stress and job satisfaction of nurses working in infectious diseases wards.

Materials and methods. The survey was conducted among 169 nurses in the period from February to April 2022. The study was conducted using the diagnostic survey method, the technique was a questionnaire survey, and the survey tool was a survey questionnaire provided in a Google Form. The differences between the qualitative variables were analyzed using the χ^2 test of independence. We use the χ^2 test of independence (non-parametric significance test for two or more independent samples) to test whether the variables measured at the nominal level or higher in the comparison groups differ from each other. The significance level of the study was $p < 0.05$. The calculations were made with the SPSS 25 software.

Results. Work in direct contact with people infected with the coronavirus was performed by the majority of the respondents. Only about 18.0% of nurses used psychological assistance during the pandemic. Among the harmful and nuisance factors in the workplace, the respondents mentioned stress, contact with potentially infectious material, coronavirus infection despite appropriate personal protective equipment and cuts.

Conclusions. Stress in the workplace was felt especially due to the need to operate specialized equipment, not yet operated by the respondents. Nurses in the workplace were mainly exposed to stress related to performing difficult and responsible activities. Only a small part of the respondents was definitely satisfied with their work.

Keywords: Satisfaction. Stress. Harmful factors. Pandemic. Nurse.

OVPLYVNILA INFEKCIA COVID-19 DOJČENIE? HAS THE COVID-19 INFECTION AFFECTED BREASTFEEDING?

Ivana Rácková, Miroslava Bednáriková

Fakultná nemocnica s poliklinikou Nové Zámky, FZaSP sv. Ladislava Nové Zámky

Abstrakt

Úvod: Dojčenie má veľký význam pre zdravý fyzický a psychický vývoj novorodenca. Nejde len o príjem potravy, ale prináša celý rad pozitív pre dieťa aj matku. Podpora dojčenia je nesmierne dôležitá, obzvlášť v čase pandémie.

Cieľ: Zmapovať dopad pandémie Covid-19 na oblasť dojčenia u žien, ktoré boli v období pôrodu a krátko po pôrode Covid pozitívne.

Metodika: Teoretická časť bola spracovaná z dostupných zdrojov. Prieskum sme realizovali metódou dotazníka vlastnej konštrukcie, ktorý bol zameraný na zistenie podpory dojčenia u Covid pozitívnych matiek po pôrode.

Výsledky: V práci prezentujeme teoretické odporúčania pre dojčenie počas infekcie Covid-19 vydané WHO a z nich odvodené odporúčania MZ SR a Inštitútu pre podporu dojčenia. Z nich vyplýva, že dieťa nemá byť oddeľované od matky a má byť naďalej dojčené aj v prípade, že matka je pozitívne testovaná na Covid-19. Prieskumom sme zistili, že odporúčania WHO o dojčení, nie sú v plnom rozsahu dodržiavané v praxi.

Záver: Z výsledkov nášho prieskumu vyplýva, že dojčenie počas pandémie je žiaduce podporovať.

Kľúčové slová: Dojčenie. COVID-19. Odporúčania WHO.

Abstract

Introduction: Breast feeding is of great importance for the healthy physical and psychological development of a newborn. It is not just about food intake, but it brings a whole range of positives for both the child and the mother. Breastfeeding support is extremely important, especially during a pandemic.

Objective: To map the impact of the Covid-19 pandemic on the area of breast feeding among women who were Covid-19 positive during and shortly after childbirth.

Methodology: The theoretical part was processed from available sources. We carried out the survey using a questionnaire of our own construction, which was aimed at finding out the support of breast feeding in Covid positive mothers after childbirth.

Results: In the work, we present theoretical recommendations for breastfeeding during infection Covid-19 issued by the WHO and there commendations derived from the Ministry of Health of Slovak republic and the Institute for Breastfeeding Support. The survey shows that the child should not be separated from the mother and should continue to be breastfed even if the mother is tested positive for Covid-19. Through the survey, we found out that WHO recommendations on breastfeeding are not fully followed in practice.

Conclusion: The results of our survey show that it is necessary to support breastfeeding during the pandemic.

Keywords: Breastfeeding. COVID-19. WHO recommendations.

**KONTROLA MOTORYCZNA I JAKOŚĆ WZORCÓW RUCHOWYCH A
WYSTĘPOWANIE ZESPOŁÓW BÓLOWYCH DOLNEGO ODCINKA
KRĘGOSŁUPA U OSÓB MŁODYCH O RÓŻNYM POZIOMIE AKTYWNOŚCI**
*MOTOR CONTROL AND THE QUALITY OF MOVEMENT PATTERNS AND THE
OCCURRENCE OF LOWER BACK PAIN SYNDROMES IN YOUNG PEOPLE WITH
DIFFERENT LEVELS OF ACTIVITY*

Joanna Golec¹, Joanna Balicka-Bom², Magdalena Sumara³

¹University of Physical Education in Krakow, Institute of Clinical Rehabilitation, Department of Movement Rehabilitation, Krakow, Poland

²Andrzej Frycz Modrzewski Kraków University, Institute for Clinical Physiotherapy, Department of Medicine and Health Sciences, Krakow Poland

³MEDFIT Center of Rehabilitation and Physiotherapy, Krakow, Poland.

Streszczenie

Wstęp: Brak właściwej stabilizacji centralnej i silnego core, mogą być przyczyną dolegliwości bólowych dolnego odcinka kręgosłupa u osób w różnym wieku. W procesie rehabilitacji tych zaburzeń z powodzeniem stosuje się trening stabilizacji centralnej, mający na celu aktywizację mięśni głębokich, odpowiedzialnych za stabilność całego ciała.

Cel: Celem pracy była ocena zależności pomiędzy kontrolą motoryczną osób młodych o różnym poziomie aktywności fizycznej, a występowaniem zespołów bólowych dolnego odcinka kręgosłupa.

Metody: Do badań zakwalifikowano 60 osób pomiędzy 20 a 30 rokiem życia, przydzielonych do dwóch grup: aktywni (regularnie podejmujący aktywność fizyczną) i nieaktywni. Do oceny dolegliwości bólowych dolnego odcinka kręgosłupa wykorzystano kwestionariusz Oswestry (ODI), umiejętność kontroli ruchu tego obszaru analizowano na podstawie urządzenia Stabilizer PBF, badanie dynamiczne kontroli motorycznej, wzorców ruchowych oraz równowagi oparto o system FMS i test mSEBT.

Wyniki: Nie stwierdzono istotnych korelacji pomiędzy wynikiem ODI a punktacją FMS i ilością zaliczonych prób na Stabilizerze w obu grupach badanych ($p > 0,05$). Jedynie w grupie aktywnych odnotowano istotną statystycznie zależność między wynikiem FMS a Stabilizerem

($p < 0,05$). Zaobserwowano również umiarkowane korelacje wyników testów FMS i mSEBT wśród aktywnych ($r = 0,42$, $p = 0,02$), zaś silne wśród nieaktywnych ($r = 0,56$, $p = 0,00$).

Wnioski: Zarówno poziom kontroli dolnego odcinka kręgosłupa, jak i poziom kontroli motorycznej oraz prawidłowości wzorców ruchowych nie wpływają na dolegliwości bólowe tego obszaru w obu grupach badanych. Osoby aktywne wykazują nieco większą zdolność do kontroli odcinka lędźwiowego kręgosłupa w porównaniu z osobami nieaktywnymi. Pozytywny wpływ tej kontroli na całość wzorców ruchowych również zaobserwowano wśród osób regularnie ćwiczących. Zarówno u aktywnych jak i nieaktywnych wraz ze wzrostem poziomu równowagi odnotowano wzrost kontroli motorycznej całego ciała i jakości wzorców ruchowych.

Słowa kluczowe: kontrola motoryczna, dolegliwości bólowe dolnego odcinka kręgosłupa, ODI, Stabilizer PBF, FMS

Abstract

Contribution: The lack of proper central stabilization and strong core muscles can cause a lower back pain (LBP) in people of all ages. In the process of rehabilitation of these disorders, central stabilization training is successfully used, aimed at activating the deep muscles responsible for the stability of the whole body.

Objective: The aim of the study was to assess the relationship between motor control in young people with different levels of physical activity, and the presence of lower back pain.

Methods: 60 people aged 18 to 35 were qualified for the study, divided into two groups: active (regularly undertaking physical activity) and inactive. The Oswestry questionnaire (ODI) was used to assess the lower back pain. The pressure biofeedback unit Stabilizer (PBU) was used to assess movement control of the low back and then dynamic assessment of motor control, movement patterns and balance was based on the FMS and mSEBT tests.

Results: There were no significant correlations between the ODI score and the FMS score and the number of completed trials on the Stabilizer in both study groups ($p > 0,05$). Only in the active group a statistically significant correlation was found between the FMS result and the Stabilizer ($p < 0,05$). A moderate correlation of the FMS and mSEBT test results was also observed among the active group ($r = 0,42$, $p = 0,02$), and strong among the inactive group ($r = 0,56$, $p = 0,00$).

Conclusions: The level of movement control of the lower back as well as the level of motor control and the correctness of movement patterns did not affect the lower back pain in both study groups. Active people show a slightly greater ability to control the lumbar spine compared to inactive people. The positive impact of this control on all movement patterns was also observed among people who exercise regularly. Both in the active and inactive, with the increase in the level of body balance, there was an increase in motor control of the whole body and the quality of movement patterns.

Keywords: Motor control. Lower back pain. ODI. PBF stabilizer. FMS.

VÝZNAM NUTRIČNEJ STAROSTLIVOSTI U RIZIKOVÝCH PACIENTOV V ONKOLÓGII

THE IMPORTANCE OF NUTRITIONAL CARE FOR HIGH-RISK ONCOLOGY PATIENTS

Anna Herinková¹, Katarína Zrubáková²

¹Ústredná vojenská nemocnica SNP Ružomberok- FN, Klinika radiačnej a klinickej onkológie

²Katolícka univerzita v Ružomberku, Fakulta zdravotníctva

Abstrakt

Úvod: Ľudské telo umiera a život si vyžaduje jeho nepretržitú obnovu. Na obnovu potrebuje telo stavebný materiál a energiu, ktoré získava z potravy prostredníctvom tráviaceho systému. Ak sa pacient nemôže, nechce alebo nesmie živiť prirodzeným spôsobom, môže sa použiť náhradná forma výživy enterálnou alebo parenterálnou cestou. Udržať dobrý výživový status by malo byť neoddeliteľnou súčasťou starostlivosti od prvého kontaktu s pacientom. Intervencie by mali obsahovať zhodnotenie výživového stavu, zistenie rizika malnutrície, identifikáciu malnutrície, sarkopénie, naplánovanie intervencii na ich zabránenie resp. elimináciu. Dobrý nutričný stav je jedným z hlavných podmienok úspešnej liečby väčšiny závažných ochorení, ku ktorým patria aj onkologické ochorenia. Zahájenie skorej nutričnej starostlivosti, pred operačným výkonom, chemoterapiou, rádioterapiou, môže ovplyvniť celkový priebeh liečby, eliminovať vznik komplikácii, resp. oddialiť vznik komplikácii. V konečnom dôsledku to ovplyvňuje aj ekonomické náklady, ktoré nie je potrebné vynakladať na liečbu komplikácii.

Cieľom príspevku je poukázať na význam skorej nutričnej podpory u pacientov s nádorom hlavy a krku, ktoré sú hodnotené ako najrizikovejšie z hľadiska vzniku malnutrície.

Metódy- metódou výskumu bola prípadová štúdia (case study), dopĺňujúcimi metódami boli analýza zdravotnej dokumentácie, rozhovor, pozorovanie, hodnotiace nástroje- MNA, Kritéria hodnotenia ťažkostí MDU podľa WHO, Kritéria hodnotení komplikácii v ústnej dutine a MDÚ podľa NCI CTC kritérií, VAS. Súborom boli dvaja hospitalizovaní pacienti s diagnostikovaným onkologickým ochorením, ktorým bola aplikovaná rádioterapia a chemoterapia.

Výsledky- výskumom sme zistili, že zahájenie skorej nutričnej podpory ešte pred začatím onkostaticej liečby významne ovplyvňuje vznik komplikácií. U prvého respondenta sme zaznamenali skorý nástup komplikácií- postradiačná mukozitída, úbytok hmotnosti, znížený príjem stravy, znížené biochemické parametre- B, Al, zvýšené CR. U druhého respondenta so zahájenou skorou nutričnou podporou sa objavili komplikácie až v závere liečby.

Záver- správnou nutričnou starostlivosťou môžeme predísť závažným komplikáciám súvisiacim s onkostatickou liečbou. Na základe dôkazov klinickej praxe vieme, že vzniku komplikácii nemôžeme zabrániť, ale môžeme ovplyvniť kedy vzniknú a zmierniť ich následky, čo významne prispieva ku kvalite života onkologicky chorého.

Kľúčové slová: Nutričná starostlivosť. Nutričný skrining. Rizikový pacient. Onkológia

Abstract

Introduction: The human body dies and life requires its continuous renewal. For recovery, the body needs building material and energy, which it obtains from food through the digestive system. If the patient cannot, does not want or is not allowed to feed in a natural way, an alternative form of enteral or parenteral nutrition can be used. Maintaining a good nutritional status should be an integral part of care from the first contact with the patient. Interventions should include assessment of nutritional status, detection of the risk of malnutrition, identification of malnutrition, sarcopenia, planning of interventions to prevent them or elimination. Good nutritional status is one of the main conditions for the successful treatment of most serious diseases, including oncological diseases. The initiation of early nutritional care, before surgery, chemotherapy, radiotherapy, can influence the overall course of treatment, eliminate the occurrence of complications, or delay the onset of complications. In the end, it also affects the economic costs that do not need to be spent on the treatment of the complication.

The aim of the article is to point out the importance of early nutritional support in patients with head and neck cancer, who are assessed as the most at-risk in terms of developing malnutrition.

Methods - the research method was a case study, additional methods were the analysis of health documentation, interview, observation, evaluation tools - MNA, Criteria for evaluating the difficulties of MDU according to WHO, Criteria for evaluating complications in the oral

cavity and MDU according to NCI CTC criteria, VAS. The group consisted of two hospitalized patients diagnosed with oncological disease who were applied radiotherapy and chemotherapy.

Results - through research, we have found that the initiation of early nutritional support even before the start of oncostatic treatment significantly affects the occurrence of complications. In the first respondent, we noticed an early onset of complications - postradiation mucositis, weight loss, reduced food intake, reduced biochemical parameters - B, Al, increased CR. In the second respondent with early nutritional support, complications appeared only at the end of the treatment. Conclusion - with proper nutritional care, we can prevent serious complications related to oncostatic treatment. Based on the evidence of clinical practice, we know that we cannot prevent the occurrence of complications, but we can influence when they occur and mitigate their consequences, which significantly contributes to the quality of life of cancer patients.

Keywords: Nutritional care. Nutritional screening. Risk patient. Oncology

**SYMULACJA ZMIANY OPATRUNKU NA RANIE OWRZODZENIOWEJ U
PACJENTA GERIATRYCZNEGO W ŚRODOWISKU DOMOWYM**
*SIMULATION OF DRESSING CHANGE ON ULCERATIVE WOUND IN A GERIATRIC
PATIENT IN A HOME ENVIRONMENT*

Beata Barańska, Dagmara Podgórska-Kowalczyk, Edyta Guty

Zakład Pielęgniarstwa, Instytut Nauk Społecznych i Ochrony Zdrowia, Państwowa Wyższa
Szkoła Wschodnioeuropejska w Przemyślu

Streszczenie

Wstęp. Zmiana opatrunków na ranach przewlekłych w warunkach domowych wymaga dostosowania procedury do istniejących możliwości w domu chorego

Cel pracy. Ukazanie możliwości zmiany opatrunku na ranie odrodzeniowej, po wcześniejszym przećwiczeniu tej procedury w warunkach symulowanych.

Material i metody. W pracy zastosowano metodę studium przypadku, realizowaną w warunkach symulowanych w Centrum Symulacji Medycznej Państwowej Wyższej Szkoły Wschodnioeuropejskiej w Przemyślu

Wyniki. Pacjentka lat 68 z rozległą raną odrodzeniową na podudziu prawym, leczona przy użyciu opatrunków specjalistycznych firmy Coloplast, w warunkach domowych. Zmiana opatrunku na ranie wykonywana przez pielęgniarkę opieki długoterminowej co 3-5 dni. Wizyta kontrolna w poradni leczenia ran , raz w miesiącu.

Wnioski. Zastosowanie symulacji medycznej pozwoliło przećwiczyć zmianę opatrunku na ranie, w opcjach z zastosowaniem tzw. kłód pod nogi.

Summary

Introduction. Changing dressings on chronic wounds at home requires adapting the procedure to the existing possibilities at the patient's home.

Objective of the work. Demonstrating the possibility of changing the dressing on the rebirth wound after practicing this procedure in simulated conditions.

Material and methods. The study uses the case study method, carried out in simulated conditions at the Medical Simulation Center of the State University of Eastern Europe in Przemyśl

Results A 68-year-old patient with an extensive re-epithelialized wound on the right lower leg, treated with Coloplast specialist dressings at home. Wound dressing changed by the care nurse every 3-5 days. Control visit to the wound care clinic once a month.

Conclusions. The use of medical simulation allowed to practice changing the dressing on the wound, in options with the use of the so-called logs under the feet.

Keywords: Chronic wounds. Wound dressing. Geriatric patient. Home environment.

THE QUALITY AND LEVEL OF LIFE SATISFACTION OF PATIENTS UNDERGOING DIALYSIS THERAPY

Mariola Seń¹, Martyna Łukowska², Iwona Klisowska¹, Agnieszka Lintowska¹,
Barbara Grabowska¹

¹Faculty of Health Sciences, Wrocław Mediacal University, Wyb. Ludwika Pasteura 1,
50-367 Wrocław, Poland

²Graduate of the Wrocław Mediacal University

Abstract

Background. Chronic kidney disease is a common health problem both in Poland and in the world. Patients in the end-stage of chronic kidney disease require renal replacement therapy in the form of hemodialysis, which significantly prolongs life. Dialysis therapy very often requires patients to change their lifestyle, and also places a mental, physical and social burden on patients. Assessment of the quality of life of dialysis patients allows to determine the physical, mental and social problems resulting from the chronic disease and the treatment used.

Aim of the study. The aim of the study was to evaluate the quality and level of life satisfaction of patients undergoing dialysis therapy, taking into account selected factors sociodemographic.

Material and methods. The study was conducted in a group of 100 patients who are members of the Facebook hemodialysis group. The research was carried out using the diagnostic survey method with the use of the standardized KDQOL-SF™ sheet and the proprietary questionnaire.

Results. Dialysis patients aged 1-3 years were the largest group (38%). Patients show the highest quality of life in terms of social interactions, social support and encouraging independence by medical workers. Negative correlation was observed between the selected domains of quality of life and the level of education and adherence to therapeutic recommendations. Men and people living with children showed the lowest quality of life in particular domains. Symptoms that most often troubled the respondents were: lack of energy, dry skin, shortness of breath, fainting, headache, nausea, problems with concentration, avoidance of others, feeling irritable towards others. 32% of respondents feel a burden on

their family. Studies have shown in 38% of patients that coping with the disease does not cause discouragement.

Conclusion. Gender, age, place and conditions of residence, as well as education have a significant impact on the quality of life of dialysis patients in particular domains. The severity of symptoms related to the disease and treatment negatively affects relationships with relatives. Adherence to therapeutic recommendations increases the quality of life.

Keywords: Chronic kidney disease. Hemodialysis. Patient. Quality of life.

STIGMATIZATION: DEVALUATION AND DISCRIMINATION OF PEOPLE SUFFERING FROM MENTAL ILLNESSES IN DIFFERENT CULTURES

Ainuru Zholchieva

Student of PSY-18, Syeda Khadija Tahir

International Ala-Too University

Abstract

Stigmatization of people with mental diseases is widespread in our society, despite awareness of its negative consequences.

The goal of this study was to look into the stigma toward people with mental illnesses among university students in Kyrgyzstan and Slovakia.

We distributed a survey online to students to explore prejudice in many facets of life. It was clear from the results, that there is a spread tendency to stigmatize and discriminate against people with mental illness in Kyrgyzstan compared to Slovakia.

People with mental illness are considered dangerous and aggressive, increasing social distance. The role of religious, supernatural, and magical approaches to mental illness is predominating.

Keywords: Stigmatization. Prejudice. Mental illness. Awareness. Negative consequences. Marginalized.

FATUM COVID-19 POZITÍVNEJ RODIČKY
THE FATE OF COVID-19 POSITIVE CHILDBEARING WOMAN

Miroslava Bednáriková, Adriana Malíková

FZaSP sv. Ladislava Nové Zámky, Fakultná nemocnica s poliklinikou Nové Zámky

Abstrakt

Úvod: Tehotenstvo je pre ženu náročné obdobie. Spojené je s fyziologickými a anatomickými zmenami. V dnešnej dobe je aktuálnou témou vplyv infekcie SARSCoV-2 na tehotenstvo. Infekcia je vnímaná ako prechodný rizikový stav. Tehotnosť je považované za významný rizikový faktor zložitého priebehu ochorenia Covid-19.

Metodika: Teoretické východiská boli spracované z dostupných zdrojov. Interpretujeme výsledky Covid pozitívnych žien na Slovensku v období pandémie.

Vlastný text: V práci prezentujeme prípad 30- ročnej tehotnej ženy v termíne pôrodu, s Covid pozitívnym Ag testom v domácom prostredí a aktívnym klinickým priebehom. Na klinike potvrdená pozitívita PCR testom. Tehotenstvo ukončené v deň príjmu. Stav pacientky klinicky progredoval pri respiračnej tiesni. Preložená na Kliniku anesteziológie a intenzívnej medicíny na intenzívny monitoring a komplexnú liečbu. Následne pacientka v kritickom stave preložená do Banskej Bystrice za účelom zahájenia ECMO. Po zlepšení stavu pacientka preložená na Kliniku anesteziológie a intenzívnej medicíny v Nových Zámkoch za účelom doliečenia a rehabilitácie. Tam na 8. deň hospitalizácie, napriek intenzívnej liečbe, pacientka energeticky zlyháva, dochádza k zrúteniu obehu, asystólie a konštatujeme exitus letalis.

Záver: Dospeli sme k záverom, že neprišlo k pochybeniu v prenatálnej poradni ani pri poskytovaní zdravotníckej starostlivosti na jednotlivých úsekoch. Do liečby pacientky boli zahrnuté všetky možné dostupné konziliárne služby (radiológ, farmakológ, pneumológ, otorinolaryngológ), pacientke podaný surfaktant 2x, využitá spolupráca so SÚSCCH Banská Bystrica za účelom ECMO. Z hľadiska súčasných medicínskych poznatkov by smrť pacientky bola s najväčšou pravdepodobnosťou odvrátiteľná očkovaním tehotnej proti ochoreniu covid 19.

Kľúčové slová: Covid- 19. Liečba. Rizikové faktory. Tehotenstvo.

Abstract

Introduction: Pregnancy is a difficult time for a woman. It is connected with physiological and anatomical changes. Nowadays, the current topic is the impact of SARSCoV-2 infection on pregnancy. Infection is perceived as a transient risk condition. Pregnancy is considered a serious risk factor for the complex course of the disease Covid-19.

Methodology: The theoretical starting points were processed from available sources. We interpret the results of Covid-19 positive women in Slovakia during the pandemic.

Own text: In the thesis, we present the case of a 30-year-old pregnant woman at term, with a Covid-19 positive Ag test at home and an active clinical course. Confirmed positivity by PCR test at the clinic. Pregnancy terminated on the day of admission. The patient's condition clinically progressed with respiratory distress. Transferred to the Clinic of Anesthesiology and Intensive Care Medicine for intensive monitoring and complex treatment. Subsequently, the patient in critical condition was transferred to Banská Bystrica in order to start ECMO. After her condition improved, the patient was transferred to the Clinic of Anesthesiology and Intensive Medicine in Nové Zámky for further treatment and rehabilitation. There, on the 8th day of hospitalization, despite intensive treatment, the patient's energy fails, circulatory collapse occurs, asystole occurs, and exitus lethalis is determined.

Conclusion: We came to the conclusion that there was no misconduct in the prenatal clinic or in the provision of health care in individual departments. All possible consultation services (radiologist, pharmacologist, pulmonologist, otorhinolaryngologist) were included in the patient's treatment, surfactant was administered to the patient twice, cooperation with SÚSCCH Banská Bystrica was used for the purpose of ECMO. From the point of view of current medical knowledge, the patient's death would most likely be averted by vaccinating the pregnant woman against the Covid-19 disease.

Keywords: Covid-19. Treatment. Risk factors. Pregnancy.

**OCENA WPŁYWU JEDNORAZOWEGO MASAŻU TKANEK GŁĘBOKICH
MIĘŚNI KULSZOWO-GOLENIOWYCH NA RUCHOMOŚĆ KRĘGOSŁUPA
ŁĘDŹWIOWEGO ORAZ ZMIANY AKTYWNOŚCI BIOELEKTRYCZNEJ MIĘŚNI**
*ASSESSMENT OF THE EFFECT OF A SINGLE DEEP TISSUE MASSAGE OF THE
HAMSTRING MUSCLES ON THE MOBILITY OF THE LUMBAR SPINE AND CHANGES IN
THE BIOELECTRICAL ACTIVITY OF THE MUSCLES*

Sara Gamrot, Maciej Olszewski

Akademia Wychowania Fizycznego im. Bronisława Czecha w Krakowie

Abstrakt

Wprowadzenie: Dolegliwości bólowe kręgosłupa lędźwiowego to duży problemem zdrowotnym, który dotyka większość społeczeństwa. Osoby, u których występują dolegliwości bólowe kręgosłupa lędźwiowego często zgłaszają uczucie sztywności oraz nadmierne napięcie w tej okolicy. W celu przywrócenia normalnego stanu funkcjonalnego danego mięśnia konieczne jest przeprowadzenie odpowiedniego leczenia fizjoterapeutycznego.

Cel pracy: Celem badań była ocena zakresu ruchu kręgosłupa lędźwiowego oraz aktywności bioelektrycznej mięśnia prostownika grzbietu kręgosłupa lędźwiowego po zastosowaniu jednorazowego masażu tkanek głębokich mięśni kulszowo goleniowych.

Metodyka: Badaniem objęto 38 studentów płci damskiej i męskiej. Każda z osób została poddana jednorazowej sesji masażu tkanek głębokich mięśni kulszowo goleniowych. Osoby uczestniczące w badaniach wykonywały test Thomayer'a przed i po terapii w celu oceny zakresu ruchomości kręgosłupa. Zmiany mioelektryczne mięśnia prostownika grzbietu oceniano używając EMG firmy NORAXON przed i po terapii uwzględniając utworzony do tego celu protokół. Analizę statystyczną danych obliczono używając programu Statistica 13.

Wyniki: Jednorazowy zabieg masażu tkanek głębokich mięśni kulszowo goleniowych zwiększył istotnie statystycznie zakres ruchu w teście Thomayera. Średnia aktywność bioelektryczna mięśnia prostownika grzbietu w spoczynkowej pozycji stojącej uległa zmniejszeniu wykazując istotnie statystycznie zmiany. Natomiast podczas ruchu zgięcia po wykonanej terapii zaobserwowano istotnie statystycznie zwiększenie aktywności bioelektrycznej.

Wnioski: Wyniki w grupie badanej wykazały skuteczność w zwiększeniu zakresu ruchu oraz obniżeniu spoczynkowego napięcia mięśnia prostownika grzbietu. W badaniu nie sprawdzono jak długo utrzymują się zmiany po terapii, a jedynie skutki krótkoterminowe. Potrzebne są kolejne badania w tym zakresie oceniające trwałość efektów terapeutycznych po jednej oraz wielu sesjach terapeutycznych. Dodatkowo wpływ masażu tkanek głębokich na aktywność mięśnia prostownika grzbietu podczas ruchu zgięcia wydaje się być niejasny.

Słowa klucz: Masaż tkanek głębokich. Aktywność bioelektryczna. Test Thomayer'a.

Abstract

Introduction: Pain in the lumbar spine is a major health problem that affects the majority of society. People with lumbar spine pain often report a feeling of stiffness and excessive tension in this area. In order to restore the normal functional state of a given muscle, it is necessary to undergo appropriate physiotherapeutic treatment.

Aim of the work: The aim of the research was to evaluate the range of motion of the lumbar spine and bioelectric activity of the extensor muscle of the spine of the lumbar spine after a single deep tissue massage of the hamstring muscles.

Methods: The study included 38 male and female students. Each person underwent a one-time massage of the deep tissues of the hamstring muscles. The participants of the study performed the Thomayer test before and after the therapy in order to assess the range of spine mobility. The myoelectric changes in the dorsal extensor muscle were assessed using NORAXON's EMG before and after therapy according to the protocol developed for this purpose. The statistical analysis of the data was calculated using the Statistica 13 program.

Results: One-time deep tissue massage of the hamstring muscles significantly increased the range of motion in the Thomayer test. The mean bioelectric activity of the dorsal extensor muscle in the resting standing position decreased, showing statistically significant changes. However, during the flexion movement after the performed therapy, a statistically significant increase in bioelectrical activity was observed.

Conclusions: The results in the study group showed effectiveness in increasing the range of motion and reducing the resting tension of the dorsal extensor muscle. The study did not check how long the changes lasted after treatment, only the short-term effects. Further studies in this area are needed to assess the durability of therapeutic effects after one and many therapeutic sessions. Additionally, the influence of deep tissue massage on the activity of the dorsal extensor muscle during flexion seems to be unclear.

Keywords: Deep tissue massage. Bioelectric activity. Thomayer test.

CARING FOR A PATIENT WITH NOSOCOMIAL PNEUMONIA - A CASE STUDY

Anna Dąbek, Iwona Zborowska, Izabela Wróblewska, Agata Czech

Faculty of Health Sciences, Wrocław Medical University, Wrocław, Poland

Summary

Nosocomial pneumonia is defined as “pneumonia that occurred 48 hours after admission to hospital in a patient who was not intubated on admission”. Worldwide studies show that the incidence of nosocomial pneumonia ranges from 5 to 20 cases per 1,000 hospital admissions. In Polish hospitals, there are infection control teams whose task is to control, develop and update hospital systems to prevent the spread of infections, train staff and consult people suspected of carrying an infectious disease.

The main aim of the work is to present nursing care for a patient with nosocomial pneumonia.

The research method used in this work is a case study using the nursing process. The main care problems of a patient with nosocomial pneumonia are those related to active inflammation in the respiratory system, which leads to shortness of breath, increased body temperature and chest pain. As a result of increased body temperature, the patient is at increased risk of dehydration, while fatigue caused by shortness of breath, coughing and pain reduces appetite, which can lead to malnutrition. In addition to physical problems, the patient may experience anxiety and anxiety caused by the deterioration of his health, and uncertainty about further treatment and prognosis.

Keywords: Nosocomial pneumonia. Research method. Nursing process.

REGISTER AUTOROV

A

Aštaryová Ivana, 55

B

Babečka Jozef, 21

Balicka-Bom Joanna, 83

Banaś Agnieszka, 35

Barańska Beata, 89

Bednáriková Miroslava, 81,
94

Buczko Ewa, 49

Burek Bogusława, 16

C

Cież-Piekarczyk Nina, 53,
65, 74

Czech Agata, 98

D

Dąbek Anna, 98

Debnárová Jana, 61

Dębska Grażyna, 58

F

Felińczak Anna, 25, 69

G

Gamrot Sara, 41, 96

Golec Joanna, 7, 83

Górkiewicz-Kot Izabela, 59

Grabowska Barbara, 12, 91

Guty Edyta, 19, 89

H

Herinková Anna, 86

Hudáková Zuzana, 55

C

Chlebuś Agnieszka, 19, 33

I

Ižová Marcela, 14, 47

J

Jurkiewicz Marta, 23, 63

K

Kadučáková Helena, 47

Kajúchová Soňa, 71

Kaleta Michał, 59

Karpińska-Ciuba Jolanta, 63

Khadija Tahir Syeda, 93

Klisowska Iwona, 12, 69, 91

Kłos Alicja, 16

Kobela Jozef, 55

Kober Lukáš, 67

Kocianová Sofia, 26

Kočvarová Ilona, 10

Kołtuniuk Aleksandra, 25

Koraušová Nikola, 67

Krátká Anna, 26

Kudlová Pavla, 10

Kulas Małgorzata, 19

Kumięga Karolina, 77

L

Łaska Martyna, 69

Lehotská Mária, 31, 71

Libová Ľubica, 61

Łukowska Martyna, 91

M

Magerčiaková Mariana, 14,
43

Majchrowicz Bożena, 28

Malíková Adriana, 94

Mandzyn Elżbieta, 35

Milaniak Irena, 58, 59

N

Novyzedláková Mária, 14,
31, 43

Nowak Monika, 7

O

Olszewski Maciej, 41, 96

P

Pabiś Małgorzata, 49

Partyka Tomasz, 77

Piasek Katarzyna, 33

Podgórska-Kowalczyk
Dagmara, 35, 63, 89

R

Rácková Ivana, 81

Rocka Justyna, 23

Rozensztrauch Anna, 12, 25,
69

Rydzon Martin, 51

S

Señ Mariola, 12, 25, 91

Skorupska-Król Agnieszka,
45

Snopek Petr, 75

Sochacka Sabina, 28

Sopel Katarzyna, 79

Staniszewska Jadwiga, 69

Sulek Jolanta, 53, 65, 74

Sumara Magdalena, 83

Š

Ševčovičová Andrea, 37, 51

Šupínová Mária, 14

T

Telega Renata, 33

Tomaszewska Katarzyna, 79

Tomsia Paulina, 59

Trojnar Patrycja, 23, 39

Twardak Iwona, 25

Twardak Jerzy, 25

U

Uryga Magdalena, 53, 65, 74

W

Wanat Agnieszka, 39

Wassilewski Grzegorz, 59

Wieczorek Aneta, 7

Wierzbicki Karol, 59

Wiśniowska-Śmiałek

Sylwia, 59

Wróblewska Izabela, 98

Z

Zarzycki Marcin, 77

Zborowska Iwona, 98

Zholchieva Ainuru, 93

Ziarnik Kinga, 12

Zrubáková Katarína, 14, 31,
43, 71, 86

Zubatá Petra, 61

Żurawska vel Dziurawiec

Kinga, 49

Názov: Zborník abstraktov z medzinárodnej vedeckej konferencie
RODINA – ZDRAVIE - CHOROBA

Recenzenti : PhDr. Mgr. Mariana Magerčiaková, PhD., MPH, MBA
(Slovensko)
PhDr. Anna Krátká, Ph.D. (Česká republika)
Irena Milaniak Prof. uczelni dr hab. (Poľská republika)

Redakcia: PhDr. Mária Novysedláková, PhD.
doc. PhDr. Mgr. Helena Kadučáková, PhD.

Vydalo : VERBUM - vydavateľstvo Katolíckej univerzity v Ružomberku
Počet strán : 100
Náklad : elektronická publikácia
Vydanie : prvé
Formát : A 4
Vydané : 2022

Uverejnené články neprešli jazykovou korektúrou. Za jazykovú stránku zodpovedajú v plnom rozsahu autori článkov.

ISBN 978-80-561-0989-2